

UVODNIK

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

Leto nezadržno teče proti svojemu koncu in približuje se začetek novih idej, načrtov in ciljev, ki si jih tako radi postavljamo ob začetku novega leta.

V tem obdobju tudi čebelarji ocenjujemo svoje delo, uspešnost v društvih in rezultate naše stanovske organizacije – Čebelarke zveze Slovenije. Zdaj je tudi čas za priprave na nove izzive, ki nas čakajo v prihodnjem letu.

Lepa priložnost za to se nam ponuja ta mesec na regijskih posvetih, ki se jih udeležuje tudi vodstvo ČZS. Ob tej priložnosti čebelarjem predstavi izvedbo programa in zbira predloge za načrtovanje dela v prihodnjem letu. Prav to je tista priložnost, na kateri lahko čebelarji sooblikujemo politiko delovanja ČZS, rešujemo problematiko ali vsaj nakažemo pot k reševanju, ne nazadnje pa lahko tudi kritično – in ne kritizersko – ocenimo delo organov ČZS. Zato vabim vse čebelarje, da se udeležijo teh posvetov na svojih območjih ter dejavno sodelujejo pri razpravah na teh srečanjih.

Ker želi vodstvo ČZS vzpostaviti še tesnejšo povezanost s čebelarji na terenu, uvajamo prakso obiskov vodstva, predstavnikov strokovnih služb JSSČ in članov upravnega odbora na terenu, čim bližje čebelarjem. Dozdajšnja tovrstna srečanja so bila pri čebelarjih dobro sprejeta, zato bomo te dejavnosti nadaljevali tudi v prihodnjem letu.

Za boljše povezovanje bi rad poudaril pomembno vlogo tistih članov UO ČZS, ki v najvišjem organu ČZS zastopajo regije in mnenja tamkajšnjih čebelarjev. Njihovo poslanstvo je prenos pobud in problematike s terena Čebelarški zvezi Slovenije ter hkrati prenos informacij o delu UO ČZS čebelarjem na terenu. Od njih zahtevajmo, da dejavno sodelujejo v razpravah na sejah in podajajo predloge, hkrati pa jim pomagajmo pri uspešnem opravljanju njihove funkcije.

Morda vsem ni znano, da je naša organizacija ena izmed redkih v evropskem prostoru, ki v svojih strokovnih komisijah združuje tako veliko število čebelarjev. Čeprav je znanje članov ko-

Fotografija na naslovnici: Embalaža za čebelje pridelke ima velik pomen ne le pri varovanju živila, ampak tudi pri prodaji potrošnikom. Embalaža mora biti ustrezno označena, izvirna in prepoznavna, saj si s tem povečamo možnost za boljše prodaje čebeljih pridelkov in izdelkov. Kozarec za čebelje pridelke slovenskega porekla kupcem že na prvi pogled sporoča, da kupujejo pridelke slovenskega izvora.

Foto: Marko Borko

UVODNIK

Lidija Senič 305

OHRANIMO ČEBELE

306

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

dr. Danilo Bevk: Vpliv kumafosa na medonosno čebelo (I. del)

307

Vlado Augustin: Čebele in ambrozija

309

Nataša Lilek: Poskrbite, da bodo vaši čebelji pridelki ustrezno označeni

310

Franc Grošelj, dr. med.: Prednosti slovenske hrane in prednosti slovenskih čebeljih pridelkov

312

Franc Šivic: Novice iz sveta

313

IZ PRAKSE ZA PRAKSO

Marko Borko: Postavitev apiterapevtskega čebelnjaka s sredstvi iz razpisov

314

Tanja Magdič: Možnosti za pridobitev nepovratnih sredstev

314

S KNJIŽNE POLICE

Milan Meglič: Janez Gregori: Lepo je biti čebelar

316

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

Brane Borštnik: Čebelarjeva opravila oktobru

317

VETERINARSKI NASVETI

mag. Vida Lešnik, dr. vet. med.: Čebelje družine v mesecu oktobru

DOGODKI IN OBVESTILA

OBVESTILA ČZS

MALI OGLASI

V SPOMIN

OSMRTNICE

INDEX

EDITORIAL

Lidija Senič

SAVE THE BEES

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Danilo Bevk, Dsc: The Influence of Coumafos in Honeybee (Part I)

Vlado Augustin: Bees and Common Ragweed

Nataša Lilek: Make Sure That Your Bee Products are Properly Labeled

310

Franc Grošelj, MD: The Advantages of Slovenian Food and the Advantages of Slovenian Honeybee Products

312

Franc Šivic: World News

313

PRACTICAL ADVICE FOR PRACTICAL USE

Marko Borko: Setting up an Apitherapeutical Apiary With Funds From Tenders

314

Tanja Magdič: The Possibilities of Acquiring Grants

314

OFF THE BOOKSHELF

Milan Meglič: Janez Gregori: It is Nice to be a Beekeeper

316

BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH

Brane Borštnik: Beekeeper's Chores in October

317

VETERINARY ADVICE

Vida Lešnik, DVM, MSc: Honeybee Colonies in October

319

NEWS AND EVENTS

319

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA

327

SMALL ADS

337

IN MEMORIAM

339

OBITUARIES

339

misij in zaposlenih v strokovnih službah JSSČ na zelo visoki ravni in čeprav delajo odlično, bi bilo nepravilno pričakovati ali celo zahtevati, da obvladujejo vse znanje o čebelarstvu. Zato sodelujmo pri njihovem delu, jim pomagajmo po svojih močeh in spremljajmo njihovo delo, saj je med čebelarji izjemno veliko znanja in izkušenj, s katerimi bi jim lahko zelo pomagali pri njihovem strokovnem delu. Prav sodelovanje med čebelarji in organi ČZS ter njihova enotnost je temeljni pogoj za napredek našega čebelarstva in tudi edina možnost, da bo naša organizacija dober sogovornik v pogovorih z državo in trd pogajalec pri reševanju problematike položaja čebelarstva kot pomembne veje kmetijstva, še posebej v teh kriznih časih.

Na koncu pa seveda ne pozabimo na bolj sproščena čebelarska druženja. Ob vsakoletnem čebelarskem prazniku lahko s ponosom občudujemo naše prapore in vrle praporščake, veselimo se ob srečanjih in predavanjih v Celju ter na poletnem sejmu v Gornji Radgoni. Počastimo obletnice delovanja društev. S svojimi vzorci medu sodelujmo na ocenjevanjih medu. Ne pozabimo pa tudi na decembrski Ambrožev ples, ki ga bomo letos skušali znova oživiti. Vse te dejavnosti nas združujejo, povezujejo, utrjujejo pripadnost naši stanovski organizaciji ter nas navdajajo s ponosom – in prav zato smo pri svojem plemenitem poslanstvu lahko uspešni, zadovoljni in močni.

Marko Alauf, podpredsednik ČZS

Uveden Dan slovenske hrane

ČZS je bila lani pobudnica projekta **Tradicionalni slovenski zajtrk**, ki je potekal v vseh slovenskih vrtcih in osnovnih šolah. Projekt so podprla tri ministrstva, in sicer Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport ter Ministrstvo za zdravje. Pridružile so se mu tudi slovenske organizacije kmetov, čebelarjev in živilske industrije – ČZS, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij – ob strokovni podpori in sodelovanju Inštituta za varovanje zdravja RS, Kmetijske svetovalne službe Slovenije ter Zavoda RS za šolstvo.

Osrednji namen projekta je izobraževanje in ozaveščanje mladih o pomembnosti kmetijstva, čebelarstva, pravilne zdrave prehrane, gibanja ter o pomembnosti ohranjanja čistega okolja. **Prema-**

lo se zavedamo, da je vsaka tretja žlica hrane po vsem svetu odvisna od oprasha vanja čebel in da so čebele nepogrešljiv člen v verigi pridelave hrane. Ne nazadnje lahko obveščanje o možnostih dela na podeželju v prihodnosti ustvarja tudi možnosti za zaposlitve. Projekt Tradicionalni slovenski zajtrk je bil odlično sprejet tudi med širšo javnostjo, zato smo se vsi, ki smo sodelovali pri izvedbi projekta, soglasno odločili, da postane Tradicionalni slovenski zajtrk vsakoletni projekt, ki ga je treba nadgrajevati.

Ministrstvo za kmetijstvo je zato oblikovalo delovno skupino, ki jo sestavljajo predstavniki omenjenih ministrstev in drugih institucij. Predsednik ČZS je predlagal, da bi naša prizadevanja še dodatno podprli na nacionalni ravni razglasili Teden oz. Dan slovenske hrane. Pobudo smo naslovili na Urad predsednika vlade RS g. Janeza Janše in na pri-

Tradicionalni slovenski zajtrk

»Tradicionalni slovenski zajtrk« bo v **petek, 16. novembra 2012**. Ker je bila letošnja čebelarska bera izjemno slaba, so vsi ratnatelji vrtec in osnovnih šol so že prejeli okrožnico s seznamom čebelarskih društev oz. njihovih predsednikov, pri katerih lahko v svojem kraju kupijo med. Predsednike čebelarskih društev prosimo, da k odkupu medu za vrtece in šole **najprej pozovejo**

čebelarje, ki so prejšnja leta brezplačno darovali svoj med za izvedbo akcije. Vsi otroci v vrtcih in osnovnih šolah bodo tako kot vsa leta doslej prejeli **promocijsko izobraževalno zgibanko** Čebelica moja prijateljica 6.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

stojna ministrstva. Veseli smo, da je bila pobuda pozitivno sprejeta tudi pri njih, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, ki je vse od začetka podpiralo ta predlog, pa je v sodelovanju s pobudniki Dneva slovenske hrane pripravilo tudi ustrezno gradivo, ki ga je obravnaval pristojni odbor vlade in ga brez pripomb tudi sprejel. **Tako je tudi vlada sprejela pobudo in razglasila DAN SLOVENSKE HRANE!**

Upamo, da se bomo Slovenci začeli zavedati pomembnosti našega čebelarstva in kmetijstva za samooskrbo z domačo hrano in da **Dan slovenske hrane** letos ne bo potekal samo v vrtcih in osnovnih šolah, ampak tudi v drugih institucijah in na naših domovih. Predvsem pa upamo, da se bo akciji pridružilo tudi vodstvo naše države in ta dan uživalo samo hrano slovenskega izvora, saj bo s tem dajalo zgled vsem drugim prebivalcem Slovenije. **Slovenski čebelarji si še posebej želimo, da bi čim več prebivalcev naše države namesto belega sladkorja za sladkanje hrane uporabljali med slovenskih čebelarjev in da bi uživali tudi več drugih čebeljih pridelkov, saj so ti široko uporabni, tako da jih je mogoče uporabljati za pripravo različnih jedi.**

ČZS je v okviru delovne skupine predlagala, da bi projekt razširili tudi z dogodki ob svetovnem Dnevu Zemlje, ki ga vsako leto zaznamujemo 22. aprila. Tako naj bi spomladi ob tem dnevu pozornost namenili pomembnosti ohranjanja okolja za pridelavo varne hrane ter ohranjanju živih bitij, čebel ... V tem obdobju z izdajo ekološkega časopisa obveščamo javnost o pomembnosti skrbi za Zemljo, ohranjanja biotske pestrosti, pridelavi varne in kakovostne hrane in o pomembnosti ohranjanja čebel, saj je čebela prvi indikator onesnaženosti okolja. To jesen bomo na DAN SLOVENSKE HRANE nadaljevali tudi akcijo Tradicionalni slovenski zajtrk. Zato naj velja geslo, da kar spomladi SEJEMO, jeseni ŽANJEMO!

ČZS skuša Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport že kar nekaj časa spodbuditi, da bi v osnovnih šolah uvedlo naravoslovni dan, namenjen pomembnosti kmetijstva, čebelarstva in slovenske hrane. Upamo in verjamemo, da bo ministrstvo temu predlogu prisluhnilo in da bodo prihodnje leto na Dan slovenske hrane v vseh osnovnih šolah pripravili tudi naravoslovni dan o omenjenih temah.

Vse čebelarje prosimo, da na DAN SLOVENSKE HRANE – ta bo letos v petek, 16. novembra – uživajo izključno hrano slovenskega izvora. Bodimo zgled vsem!

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Povrnitev škode čebelarjem zaradi pozebe in suše

ČZS je v zvezi s povrnitvijo škode, ki sta jo čebelarjem v letu 2012 povzročili zlasti pozeba in suša, v stalnih stikih z Ministrstvom za kmetijstvo in okolje (MKO). Po zagotovitvi državnega sekretarja na ministrstvu g. Ravnika bomo čebelarji obravnavani **POPOLNOMA ENAKO** kot preostale prizadete kmetijske panoge. Ministrstvo se zaveda pomembnosti čebelarstva, zato bodo pristojni, kljub temu da izplačilo škode za čebelarje v zakonih ni obravnavano enako kot za druge kmetijske panoge, našli zakonsko podlago za povrnitev škode čebelarjem.

Po pogovorih s državnim sekretarjem g. Ravnikom sem izrecno poudaril, **da čebelarji ne želimo in ne zahtevamo nič več in seveda nič manj** kot druge kmetijske panoge. Prav zdaj v drugih kmetijskih panogah poteka popis nastale škode, ko bo ta končan, pa bo znana tudi odločitev MKO o načinu povrnitve škode v kmetijstvu in **verjamemo, da prvič tudi v čebelarstvu!** *Boštjan Noč, predsednik ČZS*

Čebelarstvo LUCKA

Dušan Žunko, s. p.

Sužid 41, 5222 Kobarid

031 870 709, 05 388 5856

info@lucka-sp.si, www.lucka-sp.si

- **AŽ-, LR- in DB-satniki**, zažičeni, že za 0,80 EUR
- **Šablona za sočasno zbijanje in žičenje** AŽ-, LR- in DB-satnikov (glej: Čebelar, 2/2008 in 2/2009),
- **Čebelje družine** na AŽ-, LR- in DB satih
- **panji LUCKA** – predstavitev na celjskem sejmu
- **Lipov med** iz okolice Kobarida

Čebelarjem z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR!

Vpliv velikosti plemenilnika na kakovost matic

Aleš Gregorc*, ales.gregorc@kis.si

Uvod

V okviru Programa ukrepov na področju čebelarstva v letih 2011–2013 na Kmetijskem inštitutu Slovenije spremljamo kakovost vzrejenih matic kranjske čebele. Cilj ukrepa je spremljanje kakovosti vzrejenih matic kranjske čebele in ugotavljanje povezave med tehnologijo vzreje in kakovostjo vzrejenih matic.

V obdobju od leta 2006–2010 smo analizirali lastnosti matic, ki so na tržišču v Sloveniji. Dobili smo podatke o morfoloških in fizioloških lastnostih ter ugotovili navzočnost najpomembnejših patogenih dejavnikov, ki se pojavljajo pri vzreji matic. Dobljeni podatki o vzrejenih maticah so pomembni kazalniki lastnosti **plemenskega materiala** na tržišču. Rezultate z ugotovitvami smo posredovali vzrejevalcem ter jih predstavili tudi širši domači in mednarodni strokovni javnosti. V letošnji raziskavi smo ugotavljali vpliv velikosti oz. tipa plemenilnika na kakovost oprашenih matic. Za ta namen smo testirali tri najpogostejše, a po velikosti različne tipe plemenilnikov, ki jih uporabljajo v vzrejališčih čebeljih matic v Sloveniji.

Uporabljeni plemenilniki

Za uspešno vzrejo matic v čebelarstvih vzrejevalci namenjajo posebno pozornost oprášitvi matic. V okviru vzrejne dejavnosti ima organizacija plemenišča posebno mesto za zagotavljanje kakovostne oprášitve matic. Uspešnost plemenitve ugotavljamo rutinsko, tj. s pregledom zalege v satju plemenilnika.

V poskuse smo vključili tri različne, pogosto uporabljene plemenilnike: **mini** (baby) plemenilnik s prostornino 0,6 l in naseljen s približno 500 delavkami (M), plemenilnik **srednje** velikosti s prostornino 3,3 l in naseljen s približno 1 l delavk (S) – tega sicer uporabljajo za množično vzrejo matic – in **večji** tip plemenilnika s prostornino 7 l, v katerem so čebele delavke na treh polovicah AŽ-sata standardne mere (V). V teh plemenilnikih je bilo ob naselitvi približno 2 l čebel.

Vse tri skupine plemenilnikov smo naselili z mladimi, komaj izleženimi delavkami. Dodali smo **neoprašene matice** ki so se izvalile v inkubatorju, v pitalnike plemenilnikov pa smo dali sladkorno

Gorenjski, veliki plemenilnik obsega tri polovične AŽ-sate. Pri pregledu ugotovimo obseg zalege, ki jo ustvari novo oprášena matica.

pogačo »Apifonda«.

Med poskusom je bila delavkam v plemenilnikih ves čas na voljo pogača. Po približno treh tednih

smo ugotavljali navzočnost zalege. Iz plemenilnikov smo odvzeli oprášene matice ter jih stehali, odvzeli pa smo tudi iztrebke za nadaljnje preiskave. Vse oprášene matice iz plemenilnikov smo preselili v sedemsatne družine, ki so bile med seboj izenačene. V nadaljevanju poskusa bomo v letu 2013 v čebeljih družinah spremljali proizvodne lastnosti matic, ki izvirajo iz različnih plemenilnikov. V plemenilnike, iz katerih so bile odvzete oprášene matice, smo en dan pred izleganjem vstavili nove zrele matičnike.

Opravljenе analize

Matice smo po oprášitvi in odvzemu iz plemenilnikov **tehtali** ter jim odvzeli iztrebke za pregled na spore *Nosema* spp. Tudi drugo serijo oprášenih matic, ki smo jih odvzeli iz istih plemenilnikov, smo prav tako stehali in jih pripravili za sekcijo. Matice smo uspavali s CO₂ in jih preparirali. Izločili in stehali smo ovarije, izločili spermateko in srednje črevo, preostanek telesa pa smo shranili na -20 °C za preiskave virusov. Prav tako smo vzorčili zalego (ličinke, bube), ki so jo ustvarile matice iz prve in druge serije oprášitve.

Štetje ovarialnih cevč in šteje semenčic

Pri sekciji smo iz zadka matic s stereomikroskopom izločili ovarije, jih stehali in jih fiksirali v 10-odstotnem formalinu, nato pa smo jih zalili s parafinskim voskom. Parafinske bloke z zalitim materialom hranimo za nadaljnjo obdelavo in **štetje ovarialnih** cevč s pomočjo mikroskopa. Prav tako bomo v nadaljevanju našega dela prešteli **semenčice** v spermateki vsake matice.

* dr., Kmetijski inštitut Slovenije

Preiskava delavk na spore *Nosema spp.*

Pri delavkah in v iztrebkih matic smo ugotavljali morebitno navzočnost spor *Nosema spp.* Zadke delavk smo strli v terilnici ter jih pripravili za štetje spor prek mikroskopa. Uporabili smo 400-kratno povečavo.

Ugotavljanje virusov

Biološki material, iztrebke prve serije matic, matice iz druge serije in delavke iz obeh serij smo strli in jih pripravili za molekularne analize. Ugotavljali smo štiri viruse: virus akutne paralize čebel (ABPV), virus deformiranih kril (DWW), virus meščkaste zalege (SBV) in virus črnih matičnikov (BQCV).

Ugotovitve

Matice, ki so bile dodane v vse tri velikosti plemenilnikov, so izvirale iz istega matičarja. Prva naselitev plemenilnikov z delavkami in maticami je potekala 10. junija, drugo dodajanje matic pa je potekalo 3. julija. Ta dan smo oprasene matice iz vseh velikosti plemenilnikov odvzeli, jih stehali, odvzeli njihove iztrebke in jih shranili v transportne matičnice. Naslednji dan smo te matice dodali družinam v sedemdesetih panjih. Ob odvzemu matic iz plemenilnikov smo hkrati vzorčili tudi delavke. Pri njih smo analizirali morebitno navzočnost spor *Nosema spp.* in virusov. Po dveh odvzemih oprasenih matic je bila skupna uspešnost oprasitev v malih, srednjih in velikih plemenilnikih 60-, 70-, in 65-odstotna. V preglednici 1 so prikazani podatki o maticah.

V obeh serijah oprasenih matic smo pri tehtanju ugotovili, da ja masa matic največja v srednjih plemenilnikih. Pri maticah iz druge skupine, ki smo jih secirali, je bila masa ovarijev največja pri maticah iz plemenilnikov srednje velikosti, prav tako smo v teh plemenilnikih dobili tudi največ oprasenih matic.

Nosemavost

Najmanjše število spor v delavkah je bilo ob naselitvi. Pri vsakem vzorčenju delavk je bilo št. spor *N. ceranae* večje v primerjavi z začetnim stanjem. Prav tako je bilo povprečno število spor v obeh obdobjih vzorčenja največje pri delavkah, ki so izvirale iz malih plemenilnikov, najmanjše povprečno število spor pa je bilo pri delavkah iz velikih plemenilnikov (Preglednica 2).

Prvi skupini matic, ki smo jih prenesli v oblikovane družine, smo odvzeli iztrebke. Mikroskopska preiskava vseh vzorcev iztrebkov matic na morebitno navzočnost spor *Nosema spp.* je bila negativna. Teh spor prav tako nismo ugotovili pri mikroskopskem pregledu črevesja druge skupine matic iz istih plemenilnikov. Z molekularno metodo (PCR) smo ugotovili, da gre za spore *Nosema ceranae*. Pri obeh odvzemih so bile na novo oprasene matice iz istih plemenilnikov – ne glede na tip plemenilnika – negativne na spore.

Virusi pri delavkah, ličinkah, bubah in maticah v plemenilnikih

Ob naselitvi plemenilnikov smo pri delavkah ugotavljali navzočnost virusov. Ugotovili smo le virus akutne paralize (ABPV). Pri nadaljnjem vzorčenju delavk iz posameznih tipov plemenilnikov pa smo ugotovili še druge tri viruse: BQCV, DWW in SBV. Na splošno so se virusi pri delavkah največ pojavljali v plemenilnikih srednje velikosti. Prav tako smo viruse ugotovili tudi že v zalegi, v ličinkah in bubah.

Sklep

Raziskava vpliva velikosti plemenilnika na lastnosti in reproduktivne sposobnosti matic kaže, da ima **velikost plemenilnika**, ki ga uporabimo za plemenitev, določene vplive. Po dveh serijah odvzetih oprasenih matic iz poskusnih plemenilnikov je bila uspešnost naselitve matic skupaj z oprasitvijo v malih, srednjih in velikih plemenilnikih: 60-, 70-, in 65-odstotna. S stališča možnosti vzpostavitve plemenilnika in zagotovitve uspešne oprasitve matic so bili v primerjavi z malimi plemenilniki **primernejši srednje veliki in veliki plemenilniki**.

Preglednica 1: Podatki o maticah iz malih (M), srednjih (S) in velikih (V) plemenilnikov; (n = število preiskav).

Velikost plemenilnika	Uspešnost oprasitve (%)	Masa matic (mg) (n=18) 3. 7.	Masa matic (mg) (n=20) 23. 7.	Masa ovarijev (mg) (n=20) 23. 7.
M	60	229	224	92
S	70	240	228	98
V	65	230	214	90

Preglednica 2: Povprečno število spor *Nosema ceranae* pri delavkah, ki smo jih vzorčili ob naselitvi plemenilnikov 10. junija, ter ob prvem in drugem odvzemu oprasenih matic 3. in 23. julija.

Velikost plemenilnika	Št. spor <i>N. ceranae</i> (10 ⁶ spor/čebelo)		
	10. junij	3. julij	23. julij
M	1,55	11,09	15,46
S	1,55	6,41	5,94
V	1,55	6,70	8,38

Pomemben kazalnik kakovosti matice je njena masa. Ta je bila največja v plemenilnikih srednje velikosti. Podobno je bila tudi masa ovarijev največja pri maticah iz srednjih plemenilnikov. Ugotovitev **povzročiteljev bolezn**i, predvsem spor *Nosema ceranae*, je zelo pomembna za oceno kakovosti matic. Matice v našem poskusu niso bile nosema-ve, spore *Nosema ceranae* pa so bile najpogosteje ugotovljene pri delavkah v malih plemenilnikih in najredkeje v velikih plemenilnikih. Za čebelarstvo in vzrejno delo je zelo pomemben rezultat, ki kaže na potencialni prenos spor *Nosema ceranae* na matice v malih plemenilnikih. Čebelji virusi ABPV, BQCV, DWV in SBV, ki smo jih analizirali pri delavkah in maticah v plemenilnikih, so se pojavljali v izleženih ma-

ticah, ličinkah, bubah in delavkah v plemenilnikih. Ugotovitev posameznih **virusov ni bila v poveza- vi s tipom plemenilnika**, saj so se virusi praviloma pojavljali pri vseh razvojnih oblikah delavk ali pri maticah, še najmanj pa pri ličinkah in bubah. V nadaljevanju naloge bomo izvedli še preostala predvi- dena testiranja. Ugotavljali bomo količino semena in število ovarialnih cevk v ovarijih matic, spremlja- li pa bomo tudi razvoj poskusnih družin, v katerih so matice, ki so bile ob opravitvi v enem izmed treh različnih tipov plemenilnika.

Pri izvedbi naloge so sodelovali Mitja Nakrst, Anže Perčič (Biotehniški center Naklo), Lucija Žvokelj (Biotehniški center Naklo), dr. Maja Smodiš Škerl, Vesna Lokar, Marjan Kokalj in Arnaud Cazalis (študent iz Francije). ■

Menjava čebeljih matic v letu 2012

Peter Kozmus*, peter.kozmus@kis.si

V okviru uredbe o izvajanju progra- ma ukrepov na področju čebelarstva v letih 2011–2013 smo letos v Sloveniji izvedli drugo menjavo čebeljih matic. Cilji menjavae so bili:

- zamenjati 1400 matic v čebeljih družinah, v katerih je več kot 2 % čebel z rumenimi ali oranžnimi obročki na zadku;
- obiskati najmanj 300 čebelarjev, ki ima- jo v čebelnjakih družine z rumenimi ali oranžnimi obročki na zadku, jim pokazati razliko med kranjsko čebelo in križanci ter jim predlagati menjavo matic;
- informirati čebelarje o morfoloških znakih, značilnih za kranjsko sivko, in o pomembnosti ohranjanja kranjske sivke v Sloveniji.

Razlika med kranjsko sivko (levo) in križancem (desno) v obarvanosti obročkov na zadku

Razlog za ukrep je predvsem to, da je v popu- laciji čebel v Sloveniji preveč čebel z rumenimi ali oranžnimi obročki na zadku, saj ti za kranjsko sivko niso značilni in kažejo na križanje z drugimi čebeljimi rasami. Za tak način reševanja problematike smo se odločili zato, ker ugotavljamo, da številni čebelarji še ne prepoznavajo razlik med čebelami, prav to pa je temeljni korak pri težnji po ohranitvi kranjske sivke.

Pri izvedbi ukrepa so sodelovali terenski sveto- valci Javne svetovalne službe v čebelarstvu (JSSČ). Za ta namen smo aprila 2012 pripravili dve delavni- ci, v okviru katerih smo svetovalcem predstavili pro-

blematiko »nečistosti« kranjske čebele in predvideni ukrep menjavae čebeljih matic. Skupaj smo pregleda- li nekaj čebeljih družin in ugotavljali, katere družine izkazujejo morfološke lastnosti, ki so značilne za kranjsko sivko, in katere ne. Pri tem smo s preprosto metodo ocenjevali tudi odstotek križancev v panju. Poglavitna cilja delavnic sta bila usposobiti terens- ke svetovalce za prepoznavanje križancev v čebeljih družinah ter poenotiti njihova merila pri določanju morfološke »čistosti« posameznih čebeljih družin po Sloveniji.

S pridobljenim znanjem so terenski svetoval- ci maja in junija 2012 pregledovali čebelje družine pri posameznih čebelarjih, ki so izkazali interes za pregled. Čebelarjem, ki so imeli v svojih čebeljih družinah več kot 2 % čebel z rumenimi oz. oranžnimi obročki na zadku, so predlagali menjavo matic. Na podlagi na terenu zbranih potreb po maticah smo na Kmetijskem inštitutu Slovenije organizirali odkup

* dr., Kmetijski inštitut Slovenije

čebeljih matic pri potrjenih vzrejevalcih, ki so izpolnjevali določene pogoje. Prejete matice smo najprej pregledali, ali so primerne za nadaljnje pošiljanje po pošti in ali imajo zagotovljene dovolj hrane, potem pa smo jih razdelili na podlagi strokovne presoje. Pri tem smo upoštevali predvidene ekotipe oz. krajevne različke kranjske sivke v Sloveniji. Tako razdeljene matice smo razposlali terenskim svetovalcem, ti pa so jih dostavili določenim čebelarjem in jim tudi pomagali pri menjavi.

Avgusta smo obiskali 11 čebelarjev, ki so prejeli matice za menjavo, in jih povprašali o sprejemu matic, o zdajšnjem stanju čebeljih družin z zamenjanimi maticami in tudi to, ali so z maticami zadovoljni. Pri tem nam je le eden čebelar sporočil, da je imel težave z dodajanjem mladih matic v družine in da mladih matic niso sprejele vse družine. Na podlagi odgovorov sklepamo, da je večina čebelarjev z menjavo zadovoljnih in da nove matice primerno zalegajo.

V okviru ukrepa smo pri 203 čebelarjih po vsej Sloveniji skupaj zamenjali 748 čebeljih matic. Število zamenjanih matic je manjše od načrtovanega, ker smo letos pri vzrejevalcih odkupili manj matic. Ti so namreč zaradi slabših vremenskih razmer maja in v začetku junija vzredili manjše število matic od načrtovanih, zato so jih tudi za ukrep namenili manj od dogovorjenega števila. Poleg tega je bila vnaprej določena odkupna cena matic v primerjavi s tržno nižja, saj je bila letošnja tržna cena matic zaradi slabše vzrejne sezone in s tem manjše ponudbe matic na tržišču višja od pričakovane.

Čeprav za letos zastavljenih ciljev nismo v celoti izpolnili, ocenjujemo, da je bila izvedba ukrepa kljub temu uspešna, saj smo poleg zamenjave matic med čebelarji dejavno spodbujali zavedanje o nujnosti opravljanja osnovne odbire, razliko med kranjsko sivko in križanci pa na novo prepoznavajo 203 čebelarji. ■

Ali bomo za ohranitev kranjske čebele morali vzrejati tudi trote?

Stanislav Plut, stanislav.plut@gmail.com

Odgovor je lahko samo pritrdilen, poleg tega pa bomo morali spremeniti tudi naš odnos do trotov. Trot ni takšen nebodigatreba, kot to velja v različnih ljudskih reklih, saj je kot nosilec moških spolnih celic pomemben član čebelje družine. Ker se matica zunaj panja nekontrolirano oprasi z več troti, lahko prav ti odločilno vplivajo na rasno čistost čebel. V minulih letih temu nismo namenili veliko pozornosti, bo pa to potrebno, če bomo želeli izboljšati rasno čistost naše kranjske.

Opazovanje migracije trotov

V treh preverjenih družinah za vzrejo trotov za umetno oprasitev matic in za oprasitev matic v čebelnjaku sem zgodaj spomladi nastavljal prazne satnike, v katerih so čebele zgradile trotovino, matice pa so jo zelo hitro zalegle. Ko so se troti izlegli, sem jih isti dan označil z barvnimi za označevanje matic. V

Preglednica 1: Število označenih trotov po čebeljih družinah

Št. panja	serija:	serija:	Skupaj:
2	890	960	1850
18	730	1180	1910
20	1200	1370	2570
Skupaj:	2820	3510	6330

Označeni so samo troti, ki so na novo prilezli iz celic.

vsaki družini so bili troti označeni z drugačno barvo. Prav tako sem označil naslednje generacije trotov, vendar z drugimi barvami, tako da sem jih lahko razlikoval po tem, iz katere družine izvirajo, in po starosti.

Troti so se v panjih prosto gibali in so imeli odprt izhod iz panja. Pri naslednjih pregledih družin sem ugotovil, da se je predvsem v družinah, ki so se pripravljale na rojenje, pojavilo večje število trotov različnih barv. Iz tega bi bilo mogoče sklepati, da takšna družina izloča posebne feromone, ki privla-

bljajo trote iz okolice. S tem čebelje družine očitno skrbijo za variabilnost, saj je z mešanjem trotov preprečeno parjenje med sorodstvom.

Rezultat opazovanja potrjuje, da se troti selijo med družinami v čebelnjaku, verjetno pa tudi med čebelnjaki. Kakšno število trotov se je preselilo v posamezen panj nisem ugotavljal, saj bi moral za verodostojen rezultat v tem primeru označiti vse trote v čebelnjaku kar bi terjalo preveč časa. Sem pa v vseh družinah pri pregledovanju opazil nekaj različno obarvanih trotov. Morda se bo za bolj podrobno analizo v prihodnosti odločil kdo od strokovnjakov iz katere od strokovnih inštitucij.

Ker se italijanska čebela od kranjske med drugim razlikuje tudi po tem, da ima zalego vse leto, ima taka družina v primerjavi z družino kranjske čebele zgodaj spomladi tudi večje število spolno zrelih trotov, ki lahko oprashijo katere koli matice. Da je v praksi res tako, kaže tudi dejstvo, da se kljub manjši neustreznih matic razmere na terenu občutno ne izboljšujejo¹.

Ugotavljanje prisotnosti semenske tekočine pri trotih

Poleg migracije sem sočasno preverjal tudi prisotnost semenske tekočine pri označenih trotih v obdobju njihove spolne zrelosti. To sem ugotovil tako, da sem trotu stisnil zadek pri čemer iskoči spolna troba na koncu katere je izbrizgana ali pa ne semenska tekočina. Če spolno zrel trot nima semenske tekočine pomeni, da ni sposoben oprashiiti matice.

Kot morebiten vzrok odsotnosti semenske tekočine sem izključil obremenjenost voska z ostanki sredstev za zatiranje varoj, saj že vrsto let uporabljam izključno sonaravna sredstva in satnice iz svojega voska pridelanega iz pokrovcev s katerimi je pokrit med. Kot ugotovitev lahko navedem le to, da je bilo v družinah z več troti (vizualna ocena št. trotov) tudi več trotov brez semenske tekočine. Ali gre za naključje ali ne, bo treba preveriti s te-

Preglednica 2: Preizkus prisotnosti semenske tekočine pri označenih trotih

Št. panja	Št. preiskušanih trotov	S semensko tekočino	Brez semenske tekočine	% trotov brez semenske tekočine
2	420	210	210	50
18	460	184	276	60
20	557	249	308	55,3
Skupaj:	1437	643	794	55,25

¹ Kozmus P. (2011): *Ugotavljanje odstotka čebel z rumenimi obročki na zadku na območju Slovenije*. Slovenski čebelar št. 4, april 2011.

Troti iz treh različnih družin na satu.

stiranjem večjega števila družin. Ta pojav je lahko problematičen za doseganje normalne raznovrstnosti oz. dovolj velikega števila kakovostnih trotov, če pretirano izrezujemo trotovino.

Sklep

Ker je trot zelo pomemben nosilec genskega zapisa, ki se prenaša na potomstvo, bo treba tudi pri vzreji matic za naše lastne potrebe veliko več pozornosti nameniti odbiri družin za vzrejo trotov. Kot kaže dozdajšnja praksa pri ohranjanju čiste kranjske čebele – to pa je zaveza slovenskih čebelarjev – ne bo zadostovalo zgolj menjavanje matic, ampak se bo treba truditi, da bo sleherni čebelar vzredil tudi dovolj trotov iz rasno primernih družin za oprashiivanje matic pri njihovi naravni menjavi. To je toliko pomembnejše, ker je prostor precej gosto poseljen s čebelami, zato so redki kraji, v katerih si lahko privoščimo izolirano oprashiitevanje matic. Če bomo čebelarji hoteli ohraniti čisto kranjico, bomo morali več časa nameniti odbiri družin, iz katerih bomo vzrejali matice in trote. Sočasno bo treba vse do zamenjave neustreznih matic tem tudi onemogočiti zaleganje trotovine oz. jo redno izrezovati.

Velikokrat se prav manjši čebelarji sprašujejo, kakšen je lahko njihov vpliv na čistost rase v njihovem čebelnjaku. Odgovor je preprost: VELIK, dodati pa je treba, da imajo lahko velik vpliv tudi na sosednje čebelnjake. Zavedati se moramo, da že ena družina čebel z rumenimi obročki na zadkih vzredi večje število trotov, ki lahko krepko »onesnažijo« svojo ožjo in širšo okolico. Prav tako je znano, da so bolj zagnani prav manjši čebelarji, saj tudi zaradi manjšega števila družin lahko veliko bolj pazljivo spremljajo dogajanje v svojih čebelnjakih v primerjavi s tistimi z velikim številom panjev. Oboroženi morajo biti le z znanjem. Ob koncu naj poudarim, da bomo pri ohranjanju kranjice uspešni le, če bomo poleg zamenjave neustreznih matic dovolj zgodaj vzredili tudi večje število kakovostnih trotov avtohtone kranjske čebele. ■

Čebelarjenje brez uporabe sredstev proti varozi

Tomaz Samec*, tomaz.samec@czs.si, in Vlado Augustin**, vlado.augustin@czs.si

Ob 20-letnici svojega delovanja je ČD Lipa 29. septembra 2012 v Zagrebu pripravilo zanimivo predavanje dr. Johna Kefussa o čebelarjenju brez uporabe sredstev proti varozi. Predavanja se je udeležilo več kot 200 čebelarjev iz Hrvaške, Slovenije ter Bosne in Hercegovine.

V uvodu je dr. Kefuss najprej predstavil čebelarjenje svojega francoskega kolega g. Guillemana, ki je po prometni nesreči ostal priklenjen na invalidski voziček, zdaj pa ga vodi naprej tako volja do življenja kot tudi želja po čebelarjenju. Kljub svoji invalidnosti čebelarji s 150 do 250 čebeljimi družinami.

John Kefuss

V nadaljevanju je govoril o začetkih svojega čebelarjenja. Dr. Kefuss je po rodu Američan, čebelariti je začel pri 11 letih, pozneje pa je začel delati tudi v čebelarskem laboratoriju na državni univerzi v Ohio. Ko je odslužil vojaški rok, je svoje čebelarske raziskave nadaljeval v laboratoriju USDA Logana

v Utahu. Pri 24 letih je objavil prvo strokovno delo o svojih raziskavah v čebelarstvu. Gospod Kefuss si je pridobil doktorski naziv s področja biokemije. Leta 1967 je na svetovnem kongresu Apimondie v Marylandu spoznal svojo ženo in skupaj sta se preselila v Francijo. Zdaj ta gospod živi in čebelarji delno v Franciji in delno v Čilu, kjer ima tudi večino svojih čebeljih družin.

V nadaljevanju je predstavil, kako čebelarji in vzreja matice v okolici Toulousa na jugu Francije. V obdobju od leta 1983 do 1991 je skupaj z raziskovalci, ki so preučevali zatiranje varoj, preizkušal različna sredstva ter ob tem spoznal vse prednosti in slabosti sredstev proti varozi. Leta 1999 se je odločil, da v boju proti varojam ne bo več uporabljal kemičnih sredstev, temveč bo čebele prepustil usodi po zgledu gesla »Pusti živeti ali umreti« filmskega junaka Jamesa Bonda. Sprva je pričakoval, da bo preživelo

največ 10 odstotkov čebeljih družin. To avanturo si je lahko privoščil, ker je bil dovolj premožen in ni bil odvisen od dohodkov iz čebelarstva. Po nekaj letih poskusov je preživela tretjina čebeljih družin, od teh pa je odbiral tiste, ki so bile manj napadene z varojami, ki so imele dober čistilni nagon in ki so nabrale veliko medu in cvetnega prahu. Na ta način se je v letih 2008 in 2009 število varoj v čebeljih družinah znatno zmanjšalo, in to brez uporabe sredstev proti varozi. Zdaj čebelarji s približno 600 čebeljimi družinami in ugotavlja, da ima manj dela, ker pri njih ni treba zatirati varoj.

Seveda pa je po njegovih besedah za vključitev v t. i. »Bondov test« najprej treba pripraviti dober material. S tem testom ohranja tiste čebelje družine, v katerih je manj varoj, ki imajo dober čistilni nagon ter dober donos medu in cvetnega prahu. Čebelje družine najprej testira glede donosa cvetnega prahu in medu, nato pa izvede testiranje čistilnega nagona v posamezni čebelji družini. Pri tem testu del pokrite zalege zamrzne ter zamrznjeno vstavi v čebeljo družino, nato pa ugotavlja, kako hitro čebelja družina počisti odmrlo zalego (v 12, 24, 48 ... urah). Ob tem je povedal, da je nekoč imel čebeljo družino, ki je začela čistiti celice šele po 14 dneh. Seveda je to čebeljo družino izločil iz nadaljnega testiranja. Temu testiranju sledi štetje varoj v pokriti zalegi. Posamezni čebelji družini odvzame vzorec pokrite zalege, ga zamrzne, potem pa s pinceto odpira pokrito zalego in šteje varoje v njej. Kot je poudaril, je to delo zelo zamudno. Zadnji test, ki ga izvaja pri čebeljih družinah, je štetje varoj na čebelah. Za ta test v PVC-vrečko skozi tulec nabere do 250 čebel ter jih zamrzne. Vrečko potem napolni z vodo, doda kapljico detergenta in vse skupaj spere skozi sito, nato pa na belem papirju prešteje število varoj v posamezni čebelji družini. Te podatke prenese v računalniški program Excel ter izračuna delež varoj v posamezni čebelji družini. Pri tem je posebej opozoril, da je treba podatke spremljati redno, jih sproti zaposovati v računalnik ter jih grafično obdelati.

V nadaljevanju je predstavil še ugotovitve testiranja čebel v Čilu in svoje sodelavce v tej latinskoameriški državi. Tudi te ugotovitve so zelo podobne predstavljanim. Kot je povedal, ga zdaj obiskujejo čebelarji iz vsega sveta, saj želijo tudi sami tako čebelariti. Sam jim priporoča uporabo

* svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

** svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

mehkejše metode omenjenega »Bondovega testa«, predvsem testiranje čebeljih družin na donosnost medu in napadenost z varojami. V družinah, pri katerih rezultati testiranja niso dobri, je treba matice zamenjati s selekcioniranimi maticami, v skrajnem primeru pa je treba pri njih tudi zatirati varoje, da ne bi bile izgube prevelike. Ob koncu je še povedal, da izvedba »Bondovega testa« oz. vzreja posamezne matice traja 10,98 ure. Zdaj se je usmeril v

širjenje vzrejenega materiala v vse čebelje družine in v spremljanje varoj v čebeljih družinah. Cena matic, ki jih vzredi, doseže tudi 650 EUR in več. Kot zagotavlja, pa želi čebelarjem predvsem predstaviti svoje delo, tako da bi lahko vsak čebelar izvajal selekcijo pri svojih čebeljih družinah, saj bi bil boj proti varojam s tem še uspešnejši. ■

Vir: Povzeto po predavanju dr. Johna Kefussa v Zagrebu, 29. septembra 2012.

Vpliv kumafosa na medonosno čebelo (II. del)

Danilo Bevk*, danilo.bevk@gmail.com

Paša je zadnja izmed številnih nalog, ki jih opravljajo čebele delavke. Omogoča preskrbo družine z medicino, mano, s cvetnim prahom in propolisom ter z vodo. Pašno vedenje je zelo zahtevno, saj od čebele zahteva spomin, učenje, komunikacijo in navigacijo. Čebele letijo na pašo tudi več kilometrov daleč, da se lahko vrnejo v panj, pa je nujna njihova dobra orientacija.

V okviru raziskav vpliva kumafosa na vedenje čebel smo najprej preverjali vpliv tega sredstva na sposobnost vračanja čebel v panj in na njihovo pašno dejavnost. Na kratko bom predstavil metode, ki smo jih uporabili, in del ugotovitev.

Sposobnost vračanja čebel v panj

Poskusna družina je bila nameščena v plemenilniku s petimi sati, v njej pa so bile ves čas barvno označene čebele znane starosti. Ko so bile stare vsaj 18 dni, smo jih vzeli iz panja in nato vsako posebej označili še s številko za označevanje matic. Uro po ulovu je vsaka čebela prejela 10 µl 30-odstotne sladkorne raztopine, ki je vsebovala 0,2 ali 5 µg kumafosa.

Uro po hranjenju smo jih 40 m stran od panja izpustili, potem pa smo ob vhodu v panj 15 minut spremljali, katere so se vrnile in kdaj. Če se niso vrnile vse, smo družino po 20. uri zvečer pregledali ter ob tem preverili, ali so se manjkajoče čebele vrnile do večera. Skupaj je bila testirana 301 čebela. Zanimalo nas je, katere čebele so se vrnile in koliko časa so porabile za vrnitev v panj.

Rezultati so pokazali, da je kumafos zmanjšal sposobnost vračanja čebel v panj. Delavke, ki so prejele 2 ali 5 µg kumafosa, so v primerjavi s tistimi, ki so prejele čisto sladkorno raztopino, za vračanje

porabile kar 18 oz. 65 odstotkov več časa. Prav tako je bilo med čebelami, ki so prejele kumafos, približno 3- oz. 6-krat več tistih, ki se niso vrnile v 15 minutah. Do večera so se vrnile skoraj vse čebele, torej poskusni odmerki niso vplivali na njihovo smrtnost.

Pašna dejavnost

Želeli smo tudi ugotoviti, kako kumafos vpliva na pašno dejavnost, predvsem na pogostost izletavanja na pašo in na trajanje posameznih faz paše. Poskuse smo izvajali na čebelarstvu inštitutu v Oberurslu v Nemčiji. Gre za eno izmed prvih raziskav, pri katerih je bila za spremljanje pašnega vedenja uporabljena tehnika RFID, ki omogoča avtomatsko radiofrekvenčno identifikacijo posameznih čebel ob vhodu v panj in na krmilniku. Posamezen poskus je trajal pet dni.

Prvi dan poskusa smo čebele naučili obiskovati krmilnik, postavljen na mizi, ki je bila sedem metrov oddaljena od vhoda v panj, in napolnjen s 30-odstot-

Čebela z oddajnikom RFID na krmilniku

* dr., Nacionalni inštitut za biologijo

no sladkorno raztopino. Drugi dan smo jih na krmilniku ulovili, jih v laboratoriju opremili z oddajniki RFID ter jih znova izpustili. Oddajnik je meril 2 x 1,6 x 0,5 mm in je tehtal 4 mg oz. manj kot 5 odstotkov mase čebele. Prilepili smo ga na hrbtno stran oprsja. Tretji dan smo čebele z oddajniki znova ulovili na krmilniku ter jih v laboratoriju individualno nahranili z različnimi odmerki kumafosa v sladkorni raztopini. Pol ure po hranjenju smo jih vložili v panj in nato tri dni spremljali njihovo pašno dejavnost.

Senzorji na vhodu v panj in na krmilniku so zaznali vsak prehod označenih čebel, podatek o tem pa so posredovali računalniku. Tako smo za vsako čebelo do sekunde natančno vedeli, kdaj je postala pašna dejavna, ter za vsak njen pašni let dobili podatke o tem, kdaj je zapustila panj, kdaj je priletela na krmilnik, kdaj ga je zapustila in kdaj se je vrnila v panj.

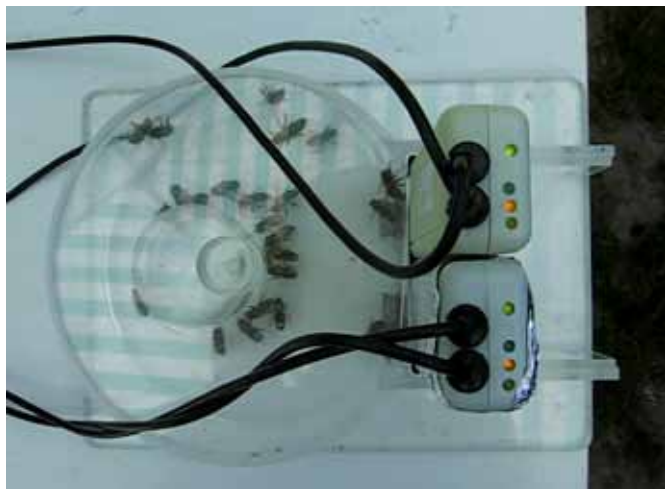
Ugotovili smo, da je kumafos zmanjšal pašno dejavnost čebel. Čebele, ki so prejele 5 µg kumafosa, so porabile več časa, da so se prvič vrnile na krmilnik, potem pa so ga tudi manj pogosto obiskovale. Med dvema pašnima letoma so se v panju zadrževale dalj časa, pašni izlet je trajal dlje, predvsem zaradi

Vhod v poskusni panj z označenimi čebelami pri preverjanju sposobnosti vračanja čebel v panj

daljšega zadrževanja na krmilniku in daljšega vračanja v panj. Učinek je lahko trajal do 3. dne. Pri čebelah, ki so prejele 2 µg, je bil učinek podoben, vendar po večini manj izrazit in manj dolgotrajen. Najmanjši testiran odmerek (1 µg) pa ni vplival na pašno vedenje.

Pri opazovanju pašne dejavnosti se je tehnika RFID izkazala kot zelo uporabna. Omogoča namreč natančno spremljanje vedenja vsake posamezne označene čebele v razmeroma naravnih razmerah, zato so pridobljeni podatki verodostojnejši, kot če bi bili pridobljeni v laboratoriju. Klasično so pašno dejavnost spremljali s čebelami, ki so bile označene s številkami za označevanje matic, to pa je bilo zelo zamudno. Pri uporabi tehnike RFID lahko zaradi večje avtomatizacije sočasno poteka poskus pri več čebelah, tako da v krajšem času dobimo več podatkov, poleg tega pa so ti natančnejši in lažje primerljivi. Omogoča tudi opazovanje različnih faz pašnega leta, to pa prej ni bilo mogoče. Po naših predvidevanjih bo ta metoda v prihodnosti postala ena izmed pomembnejših metod za preverjanje vpliva strupene snovi na vedenje čebel. ■

Krmilnik je bil nameščen v areni iz pleksistekla. Čebele so v areno lahko vstopale samo skozi dva ozka predora, nad katerima sta bila nameščena senzorja (desno).

Trgovina **ČEBELARNA**
 PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
 Kopic Milena s.p.
 ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Delovni čas:
 torek-petek: od 8. do 17. ure
 sobota: od 8. do 12. ure
 nedelja-prazn: zaprte

Za večje skupne izposoje delovnega časa po vsajšnjem dogovoru.

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31
cebelarna@gmail.com
gsm: 041 294 184

Nudimo vam:

- čebelarske opreme in pribor
- med in matice različne vrste
- članice izletni iz čebeljih praznovanj
- čebelarska literatura

Novice iz sveta

ZDA

Do zdaj je bilo opravljenih že veliko raziskav o uporabi propolisa v medicini. Iz njega so izolirali aktivno snov, imenovano »fenetilni ester kofeinske kisline« (caffaic acid phenethyl ester oz. CAPE), za katerega so znanstveniki ugotovili, da zavira rast rakavih celic prostate. Kljub temu te snovi v kliničnem zdravljenju ne uporabljajo, ker ni znano, kako sploh deluje na celice. Podobno velja za nekatere sestavine zdravilnih rastlin, ki jih pogosto raziskujejo v laboratorijih, na primer za tiste v ginsengu in zelenem čaju, ki jim

Surovi propolis.

sicer pripisujejo antioksidantne in protivnetne lastnosti. Richard B. Jones z medicinske fakultete v Chicagu poroča: »Če vsak dan krmimo miši s CAPE-jem, njihovi tumorji prenehajo rasti. Če za nekaj tednov prekinemo dodajanje te snovi, se rast tumorjev obnovi. CAPE iz propolisa torej ne ubija rakavih celic, ampak samo prepreči njihovo delitev.« Znanstveniki so naredili še korak naprej. V miši so cepili tumor iz človeške prostate in jih krmili s CAPE-jem. Tudi pri tem poskusu se je rast tumorja ustavila. Kljub temu pa še vedno ni znano, kakšni so mehanizmi delovanja te snovi. Da bi dobili ustrezen odgovor, je Jones skupaj s sodelavci uporabil posebno tehniko, imenovano »microwestern array«, s katero so lahko preverjali pretok številnih beljakovin, potrebnih za rast tumorjev. In končna ugotovitev: CAPE rakavim celicam prepreči, da bi zaznale vir hrane (beljakovine), to pa ustavi njihovo razmnoževanje in s tem tudi rast tumorja. Ta sposobnost snovi, izolirane iz propolisa, obeta, da jo bo mogoče sčasoma –vzporedno s kemoterapijo – uspešno uporabljati za zdravljenje raka na prostati. Seveda bodo potrebne še dodatne klinične preiskave. Opisana tehnika odkrivanja delovanja CAPE-ja bo omogočila podobne raziskave tudi pri drugih naravnih zdravilih rastlinskega izvora, to pa bo pogoj, da jih bo sprejela uradna medicina, ki je bila do zdaj do njih iz omenjenih razlogov zelo skeptična.

Franc Šivic

Vir: Graham, J. M. (2012): Propolis extract shows potential as prostate Cancer treatment. American Bee Journal, št. 7, julij 2012, str. 637.

Republika San Marino

V tej mali in najstarejši samostojni republiki na svetu, ki sicer leži v osrčju Italije, je od 4. do 5. oktobra 2012 potekal prvi mednarodni simpozij pod pokroviteljstvom Apimondie z naslovom ApiEcoFlora. Na njem je nastopilo 73 predavateljev iz Evrope, Severne Amerike in Azije, predstavljenih pa je bilo tudi 24 posterjev, med njimi dva iz Slovenije. Avtor prvega je dr. Janko Božič, drugega pa dr. Danilo Bevk.

Osrednje teme predavanj so bile pomembnost medonosnih in samotarskih čebel pri opraševanju sadnega drevja, poljskih posevkov in vrtnin, vzreja samotarskih čebel in čmrljev, škodljivo delovanje pesticidov na opraševalce, nevarnost genetsko spremenjenih organizmov (GSO) za čebelarstvo, ostanki pesticidov v čebeljih pridelkih, izboljšanje čebelje paše, čebelarjenje v urbanih okoljih in čebelarski turizem. Predavanja so potekala v dveh dvoranah. V prvi so bila predavanja za tuje občinstvo v angleščini,

Fiorenzo Guiducci, največji čebelar v republiki San Marino in eden od organizatorjev simpozija, pri njegovem stojišču. V ozadju se vidijo južne prepadne stene, za katerimi stoji srednjeveško mesto San Marino.

v drugi pa za Italijane in čebelarje iz San Marina v italijanščini. Sekretar Apimondie Riccardo Jannoni me je že letos spomladi prosil, naj za ta simpozij pripravim dve obsežnejši predavanji, in sicer eno o čebeljih pašah in drugo o naših izkušnjah pri razvoju čebelarskega turizma v Sloveniji. Čebelarski turizem je bil tokrat prvič doslej tema nekega simpozija, katerega pokroviteljica je Apimondia, in vse kaže, da bo poslej postal stalnica na podobnih dogodkih. Del predavanja o čebeljih pašah sem namenil našim prizadevanjem, da bi na slovenskih poljih znova bolj množično sejali ajdo, ki je bila v preteklosti pomembna paša za naše čebelarstvo. Po njem me je minister republike San Marino, ki se je udeležil predavanja in je bil očitno navdušen nad tem, kar je

slišal, prosil, naj mu povem še nekaj podrobnosti o ajdi, na primer, v kakšno zemljo jo pri nas sejemo, za katerimi poljščinami in kdaj ter kakšni so hektarski donosi. Kot mi je povedal, se bo osebno zavzel, da bi to zanimivo rastlino začeli gojiti tudi na poljih Republike San Marino.

Žal je tu premalo prostora, da bi opisal vsaj nekatere najzanimivejše ugotovitve raziskav, o katerih so poročali raziskovalci. Omenim naj le eno, ki jo je predstavil Francesco Pannella, predsednik Združenja italijanskih poklicnih čebelarjev; tudi sam je poklicni čebelar in med drugim pridelovalec cvetnega prahu osmukanca. Nekaj vzorcev peloda, ki so ga prinesle njegove čebele iz vinogradniškega okolja med cvetenjem trte, je poslal v analizo glede ostankov pesticidov. Rezultat je bil porazen. Osmukanec je vseboval velik odstotek peloda vinske trte, v njem pa je bila tako velika količina zaščitnih sredstev, ki jih uporabljajo vinogradniki, da je bil tako rekoč neužit. Največ je bilo fungicidov, nekaj pa tudi insekticidov, saj morajo zadnje čase vinogradniki uničevati tudi ameriškega škrtatka. In kaj nam je ob koncu svojega predavanja priporočil Francesco Pannella? Če pridobivate cvetni prah v okolju, kjer so vinogradi in kjer navadno škropijo tudi po petnajstkrat na leto, odstranite ali dvignite osmukalne mrežice, dokler cveti vinska trta, in jih znova postavite na njihovo mesto, ko bo njeno cvetenje prenehalo. Morda bo ta nasvet koristen tudi za slovenske pridelovalce cvetnega prahu v vinogradniških krajih!

Franc Šivic

Vir: ustna informacija

Francija

V mestu Ribeauville na severovzhodu Francije so čebelarji presenečeni ugotovili, da so njihove

Foto: Internet

ve čebele začele izdelovati med z odtenki modre in zelene barve. Po prvotni osuplosti so kaj kmalu začeli sumiti, da je vzrok skrivnostne barve tovarna bioplina v bližini tega mesta v francoski pokrajini Alzaciji. Tovarna se namreč ukvarja s predelavo embalaže različnih sladkarj, na kateri je mogoče najti sledi sladkorja, ki privlači čebele. Iz tovarne so že sporočili, da dogodek obžalujejo in da bodo poslej skrbneje poskrbeli za nedostopnost odpadne embalaže. Tovarna, ki se ukvarja s predelavo odpadne embalaže ameriškega proizvajalca sladkarj Mars, je sporočila, da bo očistila posode, vse odpadke, zbrane v prihodnosti, pa shranila v zapečatenih zabojnikih in jih nato predelala v skladu s predpisi.

Ker je tudi v Sloveniji kar nekaj tovarn bioplina, se nam zastavlja vprašanje, kako skladiščijo svoje odpadke, da jih čebele ne morejo doseči. ■

Vlado Auguštin

Vir: <http://news.nationalpost.com/2012/10/05/french-beekeepers-blame-mms-candy-for-mysterious-blue-and-green-honey/>

Wachs HÖDL

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
 Deutsch Haseldorf 75 | A-8493 Klösch, Avstrija
 Tel. & faks: +43 (0) 3475 / 2270
 info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas
 Ponedeljek-petek
 8:00-12:00 13:00-18:00
 Sobota 8:00-12:00

Jezik za sporazumevanje: nemščina
 Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
 Logar trade d.o.o. iz Šenčurja
 Jana posredovanje, zastopanje, Maribor
Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi vaših starih satnic oz. predelavi vašega voska!
 Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20kg surovega voska, oz. 50kg starih satnic.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
 Zelo ugodno razmerja kvaliteta-kakovost.
- Po želji izdelujemo vsako debelino in dimenzijo satnic.
- Obdelava voska možna skozi celo leto.

durch die Austria Bio Garantie kontrollierter Betrieb

Kako sem učinkovito odpravil težave s sinicami?

Janez Bauer, bauer@amis.net

Vsak čebelar, čigar čebelnjak stoji kje bolj na samem ob gozdu, pozna težave s sinicami. Te ljubke ptice, ki nas vsak dan razveseljujejo s svojim petjem, lahko čebelarju povzročajo precejšnje skrbi. Sinice so mesojede ptice, ki se prehranjujejo z žuželkami, zato so na njihovem »meniju« tudi čebele. Marsikje se je že zgodilo, da so čebelnjak oropale kar za lepo število čebel. Pri tem je zanimivo, da jedo samo žive čebele, mrtvice pa prepustijo mravljam. Sinice posedajo v okolici čebelnjaka, čakajo in opazujejo. Kadar kakšna čebela pred čebelnjakom pade na tla, se urno spustijo nanjo, jo poberejo in odnesejo na bližnje drevo, da bi jo v miru pozobale. Potem pa znova na prežo. Sčasoma prihajajo vse bliže, tako da posedajo kar pod čebelnjakom ali celo na bradi panja. Opazil sem celo, da zgodaj spomladi potrkajo s kljunom po panju, tako da čebela prileze na plano – in že je ni več. Ta težava je največja zgodaj spomla-

poletje, le da so na padle čebele čakale v travi pred čebelnjakom. Ko čebela pade pred panj v travo, je hitro plen požrešne ptice.

Čebelarji poznajo več načinov odpravljanja težav s sinicami. Eden izmed teh je, da pred čebelnjak obesijo železno ali ribiško mrežo – bolj ali manj gosto. Ta mreža gotovo ovira čebele, sinic pa ne moti kaj dosti, saj uradujejo pred čebelnjakom in v travi pobirajo polno otovorjene čebele.

Ker se mi smilijo tako sinice kot tudi čebele, sem preizkušal različne metode odganjanja ptic. Končno sem odkril preprost in učinkovit način, kako ptice pregnati izpred čebelnjaka. V družini vsakega čebelarja je gotovo vsaj en računalnik. V njem je tudi zapisovalnik zgoščenk oz. CD-jev po domače. Enega od teh CD-jev privežemo na vrvice in ga obesimo pred panje. Zaziblje ga že rahla sapica, njegovo zibanje pa prepodi vse ptice. Sicer pa je treba tak CD vsakih nekaj mesecev premestiti za meter ali dva, da se sinice nanj ne navadijo.

Ta način sem preizkusil in ga tudi že kar nekaj časa uporabljam. Čebel v ničemer ne ovira in jih tudi v ničemer ne moti. Tako sem izpred čebelnjaka preprosto in učinkovito pregnal vse ptice. ■

Če tudi v vašem čebelarstvu uporabljate v tehnologiji ali oskrbi čebel inovativne rešitve, ki so racionalnejše in učinkovitejše od splošne prakse, Vas vabimo, da svoje delo predstavite v Slovenskem čebelarju. Za uskladitev objave vašega prispevka se obrnite na urednika g. Marka Borka 051/637 204. Uredništvo

di, ko čebel še ni veliko, zato se izguba vsake čebele še kako pozna. Pri mojem čebelnjaku sem letos spomladi naštel kar deset sinic, ki so se vsak dan pridno hranile z mojimi čebelami. Ker so se na tako prehranjevanje navadile, so ga nadaljevale tudi čez

Izdelujemo vžigalnike za vžiganje inicialk v satnike z vgrajenim regulatorjem temperature ali brez.

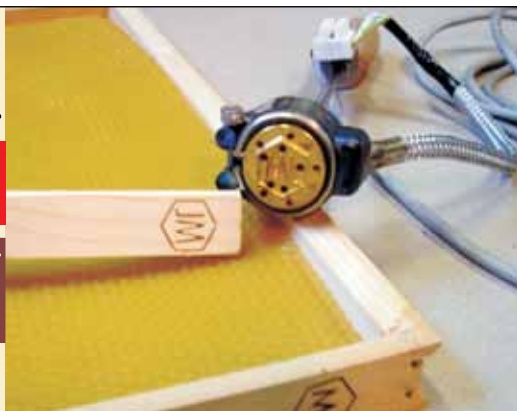
Ob naročilu do konca leta 2012 prejme vsak kupec DARILO!

REKLAMNI NAPISI, ŠTAMPILJKE, TABLE, GRAVIRANJE, PLAKETE...

graverstvo in oblikovanje
Klemen Jeraša s.p.

Rožna dolina c. II/26a, 1000 Ljubljana
tel: 01/256 12 52, gsm: 051/204 188
http://www.gio-jerasa.si, E-naslov: gio@siol.net

gio

Strokovna ekskurzija Čebelarske zveze Slovenije, Javne svetovalne službe v čebelarstvu v Liechtenstein in Švico

Vlado Auguštin, Marko Borko, Jure Justinek, mag. Andreja Kandolf Borovšak, Nataša Lilek, Tanja Magdič, Lidija Senič, Anton Tomec

Zaposleni na ČZS, JSSČ smo se skupaj z zainteresiranimi čebelarji od 19. do 22. septembra 2012 mudili na strokovni čebelarški ekskurziji v Liechtensteinu in Švici.

Čebelarjenje v žepni državici Liechtenstein

Prvi dan smo spoznali čebelarstvo v Liechtensteinu ter si ogledali tamkajšnje glavno mesto Vaduz. Predsednik liechtensteinskih čebelarjev Manfred Biedermann nam je povedal, da je v tej državici s 35.000 prebivalci sto čebelarjev, ki čebelarijo s približno tisoč čebeljimi družinami. Pašne razmere niso preveč ugodne. Zaradi vpliva toplega južnega zraka razvoj čebeljih družin zaostaja za razvojem rastlin. Pridelujejo cvetlični in gozdni med, povprečno pa ga pridelajo od 10–12 kg na panj. Cena kilograma medu je 16 evrov. Dve tretjini jih čebelarji v nakladnih panjih, tretjina pa s švicarskimi »hinterbehandler« panji. Tamkajšnji čebelarji ne prevažajo čebel, tesno pa sodelujejo s švicarskimi čebelarji in se tudi zgledujejo po njih. Čebelarijo s kranjsko čebelo. V Liechtensteinu nimajo plemenilne postaje za to raso čebel, imajo pa dobre stike s švicarskimi in avstrijskimi čebelarji, pri katerih kupujejo čebele.

Foto: MB

Čebelarški učni center v Vaduzu

V Vaduzu smo si ogledali njihov čebelarški učni center, v okviru katerega so čebelarški dom s čebeljimi panji ter učna pot s 13 informativnimi tablam. Učni center je leta 1990 ustanovilo čebelarско društvo. V njem potekajo usposabljanja, predvsem izobraževanje začetnikov, vsako leto pripravijo tudi dan odprtih vrat ter številne razvedrilne dejavnosti. Začetnike usposablja po 72-urnem programu, v

katerem sta enakomerno obravnavani tako teorija kot praksa, izvedejo pa ga v 18 popoldnevih. Program je zaokrožen v dveh letih, na njem pa osnovno znanje pridobi do 20 čebelarjev začetnikov. Tečaj, ki je brezplačen, izvaja v Švici šolani čebelar. V interesu čebelarškega društva je namreč ne samo pridelava medu, ampak tudi zanesljivo opravevanje.

Čebelarstvo izobraževanje na kmetijski šoli Plantahof

Popoldne tega dne smo v kantonu Graubunden obiskali tudi državno kmetijsko šolo Plantahof, v kateri med drugim poučujejo tudi čebelarstvo. Strokovno osebje na šoli nam je predstavilo tamkajšnje čebelarstvo ter čebelarstvo usposabljanje. V kantonu deluje 15 čebelarških društev, ki jih povezuje krovna Čebelarska zveza kantona Graubunden. Vseh čebelarjev je 800. Skupaj čebelarijo s 7.000 čebeljimi družinami, povprečno torej s približno desetimi panji, ter pridelajo povprečno po 15 kg medu na panj. Po večini čebelarijo v švicarskem panju, mlajši čebelarji pa tudi v nakladnih panjih, saj si težko privoščijo postavitev čebelnjaka. Čebelje družine uspešno varujejo pred medvedi z električno ograjo. Ker je podnebje hladnejše, imajo manj težav z varojami in hudo gnilobo. Čebelam mraz kajpak ne škodi. Imajo štiri vzrejne postaje, dve za kranjsko čebelo in dve za nemško/temno čebelo. V kantonu po pooblastilu veterinarske stroke deluje tudi čebelarški inšpektor.

Na šoli Plantahof organizirajo tečaj za čebelarje začetnike, ki poteka dve leti in na katerem se prepletata teorija in praksa. Prvo leto pripravijo šest

Učni čebelnjak na kmetijski šoli Plantahof

Foto: MB

srečani, drugo leto pa tri. Program poteka dve leti, in sicer zato, ker začetniki prvo leto še težje razumejo čebeljo družino, drugo leto pa že lahko več sprašujejo. Prakso izvajajo na dveh stojiščih, ob tem pa čebelarjem pokažejo različne panjske sisteme, da bi se ti lažje odločili, s katerim panjskim sistemom bodo čebelarili.

Kdor želi izobraževanje nadaljevati, lahko opravi še 4-dnevni tečaj vzreje matic. Za celotno območje nemško govoreče Švice izobražujejo tudi svetovalce v čebelarstvu. To poteka v treh stopnjah. Po končani prvi stopnji (6 dni) čebelar pridobi naziv splošnega svetovalca za izobraževanje čebelarjev, po končani drugi stopnji (6 dni) pridobi naziv svetovalca za višjo kakovost medu, ki ima pooblastilo za dodelitev preplek za kakovostno shemo švicarski med, najvišja stopnja pa je svetovalec za vzrejo, ki čebelarje uči vzreje (3 dni). Čebelarji se brez dobrega predhodnega znanja s področja čebelarstva in brez priporočila svojega društva ne morejo udeležiti teh usposabljanj in postati svetovalci.

Sicer pa za društva, ki izrazijo željo, pripravljajo tudi posamezna večerna predavanja. Polovico sredstev, potrebnih za ta predavanja, prispeva kantonska čebelarska zveza, polovico pa društvo samo. Na vsaki dve leti pripravljajo tudi čebelarski dan o določeni temi. V okviru tega dne navadno najprej pripravijo predavanje, nato pa še ogled praktičnega dela v izbranem čebelarstvu.

Drugi dan: Čebelarski muzej v Grüningenu

Čebelarski muzej Müli v Grüningenu je primer lepo urejenega muzeja, ki prikazuje kulturo čebelarstva nekoč in dandanes. V muzeju je nazorno prikazano čebelarjenje v preteklosti, prehod iz čebelarjenja v koših k čebelarjenju v panjih, kot jih poznamo dandanes. Obiskovalci lahko občudujejo delo čebel tako v opazovalnem panju v košu kot v klasičnem opazovalnem panju. Razstavljeni so številni panjski sistemi, od takih, ki so se izkazali za odlične in so v rabi še dandanes, do tistih, katerih raba se ni prijela in so za sodobno čebelarstvo tako rekoč nepomembni. Razstavljenih je tudi več primerov različnih točil.

Foto: Tanja Magalic

Notranjost čebelarskega muzeja v Grüningenu

Zanimivo je, da je točilo iz leta 1833 delovalo po enakem načelu, kot delujejo naj sodobnejša točila. Med razstavljenimi opremo bi lahko našli še vrsto drugih idej oz. izumov, ki segajo v daljno preteklost in ki jih uporabljamo tudi zdaj, marsikatero idejo, ki je v našem čebelarstvu še ne poznamo, a bi jo lahko z malce predelave uporabili tudi sami. S tega vidika je muzej zanimiv tako za čebelarje kot tudi za nečebelarje, mladino in otroke. V njem so nazorno prikazani biologija čebele in njena vloga v naravi, prav tako pa tudi način pridobivanja čebeljih pridelkov. Podobno kot velja za naš Čebelarski muzej v Radovljici, je tudi naloga muzeja v Grüningenu izobraževanje širše javnosti o zgodovini in kulturi razvoja čebelarstva ter ozaveščanje o pomembnosti čebele in čebelarstva. Muzej upravlja in vodi skupina desetih čebelarjev, ki poznajo sleherni razstavljeni predmet, s svojim bogatim znanjem pa čebelarstvo približajo vsakomur. V muzeju je vložena veliko dela, predvsem prostovoljnega. Glede tega so švicarski čebelarji zelo podobni slovenskim: ljubezen do čebel in čebelarstva ima prednost pred zaslužkom. Naša skupina je prepričana, da je muzej brez dvoma vreden ogleda.

V popoldanskih urah smo obiskali Naravni center Thurauen, v katerem poteka zanimiv projekt »renaturalizacije«, tj. obnove prvotnega naravnega stanja rečne struge in habitatov, ki omogočajo življenje več tisoč živalskim in rastlinskim vrstam. V 20. stoletju

Predstavitve švicarskega čebelarstva v Čebelarski knjižnici Janeza Goličnika

Vabimo vas na predstavitev strokovne čebelarske ekskurzije v Švico, kamor smo se septembra letos odpravili zaposleni v ČZS in nekateri zainteresirani čebelarji. V predstavitvi, ki bo v četrtek, 29. novembra 2012, od 16. do 18.

ure, v Čebelarski knjižnici Janeza Goličnika, vam bomo ob fotografijah predstavili različna področja čebelarstva v tej alpski državi. Ob predstavitvi bomo obiskovalcem ponudili tudi brezplačno kavo. Vljudno vabljeni!

so strugo tega pritoka reke Ren zaradi poplavne varnosti preuredili v ravno kanalizirano strugo. S tem so preprečili njeno poplavljanje in pridobili obdelovalno zemljo. Pozneje pa so ugotovili, da so s tem zelo škodovali tamkajšnjemu ekosistemu in porušili naravno ravnovesje prostora. Cilj projekta, pri katerem sodeluje tudi strokovnjakinja slovenskega rodu Petra Zajec, ki je tudi vodja centra, je ustvariti sožitje med naravo in ljudmi.

Tretji dan: Čebelarški raziskovalni center Liebefeld

Eden izmed bolj zanimivih ciljev je bil tudi ogled Čebelarškega raziskovalnega centra v Liebefeldu (Zentrum für Bienenforschung Agroscope). To je vodilni raziskovalni center na področju čebelarstva ne samo v Evropi, ampak celo na vsem svetu. Ni odveč omeniti, da je bil vodja čebelarškega dela tega inštituta vse do svoje upokojitve znani raziskovalec medu dr. Stefan Bogdanov. Raziskovalci tega inštituta se največ ukvarjajo z raziskavami na področju medu in drugih čebeljih pridelkov, oskrbe čebeljih družin, zatiranja varoj in drugih čebeljih bolezni. V raziskovalnem centru se ukvarjajo tudi z drugimi področji kmetijstva, nas pa je seveda zanimalo zlasti področja čebelarstva.

Sodelavec tega centra dr. Peter Neumann, ki je pred leti predaval tudi na našem državnem seminarju v Celju, je sicer vodja združenja Coloss, ki se ukvarja z ugotavljanjem in preprečevanjem pojava izginjanja čebel. V združenje je zdaj vključenih 320 članov iz 61 držav sveta.

Na inštitutu se ukvarjajo z vplivom neonicotinoidov na čebeljo zalego in življenjsko dobo čebel. Kot ugotavljajo, neonicotinoidi ne vplivajo odločilno na življenjsko dobo čebel, zelo pa vplivajo na čebeljo zalego. Ukvarjajo se tudi z vplivom *Nosema ceranea* v povezavi z virusom črnih matičnikov na življenjsko dobo čebel delavk in trotov. Ena izmed njihovih pomembnih nalog je ugotoviti, zakaj je zaradi varoj večja smrtnost čebeljih družin. Zakaj je leta 1985 družina propadla, če je bilo v družini 10.000 varoj, leta 2008 pa jih je za enak rezultat zadostovalo že 3.000? Varoje so dober prenašalec virusov, to pa vpliva na smrtnost čebeljih družin. V preteklosti smo varoje zatirali s »trdo kemijo«, potem smo bolj ali manj prešli na sonaravni način zatiranja te pršice, zdaj pa iščejo nove biološke metode, s katerimi bi omilili vpliv varoj in virusov na čebele. Kot ugotavljajo, bi endosimbionti, kot je bakterija *Wolbachia*, lahko povzročili, da bi bile čebele odporne proti virusom, razmnoževanje in orientacijo varoj pa bi lahko zmotili s feromoni in hormoni. Strokovnjaki tega inštituta tudi odsvetujejo uporabo kemičnih sredstev za za-

Foto: MB

Eno izmed testnih stajšč centra Liebefeld s čebelami v DB-panjih

tiranje varoj, in sicer ne glede na to, da je uporaba nekaterih še dovoljena.

Na področju čebeljih pridelkov so se kot eni izmed prvih lotili ugotavljanja navzočnosti pirolizidinalkaloidov v cvetnem prahu. Ti alkaloidi so za človeka zelo nevarni, zato so v Nemčiji že predlagali, da bi bila zgornja dovoljena meja vsebnosti pirolizidinalkaloidov 21 µg/kg medu. Zdaj ugotavljajo, kakšen je vpliv cvetnega prahu nekaterih rastlin (med njimi grinta, konjske grive, gadovca, boreča, spominčice) na vsebnost alkaloidov v medu.

Čebelarje v Švici pestijo podobne težave kot čebelarje v Sloveniji. Nekatere težave so večje, druge manjše. Med drugim se spopadajo tudi s pojavom evropske oz. pohlevne gnilobe, za katero sicer velja, da je pri nas ni, zato tej bolezni namenjajo precej pozornosti tudi na omenjenem inštitutu.

Po ogledu čebelarškega centra v Liebefeldu so gostitelji za nas pripravili več tematskih predstavitev, ki jih opisujemo v nadaljevanju.

Predstavitve kakovostne sheme »Sweizer Bienenhonig«

V okviru naše strokovne ekskurzije v Švici smo se seznanili tudi z blagovno znamko »Švicarski med«, ki je tako po načinu vključevanja in sistemu kontrole kot tudi parametroh kakovosti podobna kakovostni shemi Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo. Blagovno znamko in njeno delovanje nam je predstavil g. Markus Regenscheit.

Namen švicarske blagovne znamke je spodbujanje pridelave medu višje kakovosti. Na vseh ravneh jo podpira tudi Združenje švicarskih čebelarjev, ki čebelarjem, vključenim v omenjeno kakovostno shemo, ponuja tržno podporo. Na tamkajšnjem tržišču je blagovna znamka Švicarski med izjemno cenjena, tako da je za domače porabnike postala pravi sinonim za kakovost. O zaščiti na evropski ravni pa ne razmišljajo. Pridelava medu in oskrba čebel morata potekati po dobri čebelarški praksi in na podlagi samokontrole, ki jo

Foto: Tanja Magrič

Švicarski med s prelepko

pri čebelarjenju izvajajo čebelarji. Ti morajo pri pridobivanju medu upoštevati vse higiensko-tehnične predpise, ustrezni pa morajo biti tudi skladiščni prostori. Upoštevati morajo vso zakonodajo s področja medu in zahteve sistema blagovne znamke. Med, ki je vključen v blagovno znamko, mora dosegati strožja merila kakovosti, zlasti glede vsebnosti vode in HMF-a. Poleg tega mora biti med zrel, imeti pa mora tudi ustrezne senzorične lastnosti za med. Če se želi čebelar pridružiti sistemu blagovne znamke, mora opraviti presojo čebelarskega obrata, ki je podobna presojam, ki jih opravljajo naši terenski svetovalci pri izvajanju interne kontrole na terenu. Po odobritvi zahtev lahko začne čebelar uporabljati blagovno znamko, tj. prelepko z napisom Švicarski med kontrolirane kakovosti (napis je podoben naši prejšnji blagovni znamki Slovenski med kontrolirane kakovosti), za preostalo označevanje na nalepkah pa upoštevajo veljavne pravilnike. Za našo kakovostno shemo je tudi značilno, da slovenski čebelarji stremijo k zaščiti geografske označbe na ravni Evropske unije, švicarski čebelarji pa takih ciljev nimajo, saj vzpostavitev takšnega sistema zahteva vsakoletno certificiranje certifikacijskega organa, to pa je tudi velik finančni strošek. Poleg tega sistem za čebelarje v Švici ni brezplačen, kot je pri nas v Sloveniji, saj čebelarji vsako leto v obliki članarine prispevajo del finančnih sredstev za delovanje v sistemu. Iz teh sredstev so potem financirani tudi stroški analiz in prelepk. Presoja pri čebelarjih poteka na vsake tri do štiri leta. Letno število analiziranih vzorcev temelji na analizi tveganja. Cena kilograma medu,

Foto: MB

Pogled v švicarski panj z vstavljenim pitalnikom od zadaj

vključenega v kakovostno shemo Švicarski med, je približno 18 evrov.

Predstavitev čebelarstva v Švici

Švica ima 17.000 registriranih čebelarjev, ki čebelarijo s 170.000 čebeljimi družinami. Povprečno torej vsak čebelar skrbi za 10 čebeljih družin, na km² pa so naseljene štiri čebelje družine. V Švici imajo čebelarjenje predvsem za ljubiteljsko dejavnost, saj se s čebelarstvom poklicno ukvarjajo le dva do trije čebelarji, ki živijo na južni strani švicarskih Alp. V nemško govoreči Švici (to je severni in severovzhodni del Švice) čebelarijo s švicarskimi in z LR-panji, v francosko govoreči Švici (zahodni del Švice) pa z DB-panji.

40 čebeljih družin ima 4 odstotke čebelarjev, s čebelarstvom pa se ukvarja 5 odstotkov kmetov, čeprav na kmetijah opuščajo to dejavnost. Na leto povprečno pridelajo 10–15 kg medu na panj, povprečna cena za kilogram pa je 22 frankov (18 evrov). Najpomembnejše medovite rastline so regrat, sadno drevje, ogrščica, žlahtni kostanj, poznajo pa tudi

Foto: MB

Prazne mediščne sate čez zimo shranjujejo v posebnih omarah.

mano na smreki. Zelo malo je prevoznih čebelnjakov. Povprečna letna poraba medu je 1,4 kg na prebivalca. Zaradi tega morajo uvoziti kar dve tretjini, to je 6.700 ton potrebnega medu. Prav tako kot pri nas in v drugih državah EU tudi v Švici čebele ogrožajo zlasti varoje. Čebelarjem priporočajo alternativno zatiranje varoj, ki so ga razvili že pred 20 leti. Sistem zatiranja poteka po naslednjem zaporedju: od maja do julija čebelje družine pregledujejo in v panje vstavljajo testne vložke, s katerimi spremljajo naravni odpad varoj. V tem obdobju izrezujejo trotovino. Od avgusta do prve polovice oktobra v čebeljih družinah dvakrat zatirajo varoje z mravljinčno kislino. Od druge polovice oktobra do decembra izvedejo še zimsko zatiranje varoj z oksalno kislino, in to s sublimacijo ali s kapanjem.

Predstavitev dveh ljubiteljskih čebelarstev

Večina čebelarjev – več kot 80 odstotkov – jih čebelari s tipičnimi švicarskimi panji, manjšina pa z nakladnimi panji. Švicarski panj je na prvi pogled podoben našemu AŽ-panju, razlika je le v tem, da je satje v njihovem panju zloženo na toplo stavbo.

Z vodjo ekskurzije g. Andreasom Mühlemannom pred čebelnjakom v dolini Wallis

Švicarski čebelarji panje zlagajo v lične čebelnjake. Tako kot v Sloveniji je tudi tam mogoče opaziti različne arhitekturne izpeljanke čebelnjakov – od delovnih zabojnikov do ličnih arhitekturnih mojstrov. Ker je doktrina švicarskega čebelarjenja pridobivanje medu in voska brez ostankov, varoje zatirajo samo z organskimi kislinami in eteričnimi olji. Že dolga leta po navodilih združenja Coloss sistemsko spremljajo zimske izgube. Te so povprečno od 16–32-odstotne.

Tehnologijo čebelarjenja s klasičnimi švicarskimi panji smo si lahko ogledali pri mlajšem čebelarju. Ta je za potrebe svojega čebelarstva kupil delovno prikolico ter jo je predelal v ličen čebelnjak. Čebelarji z 20 čebeljimi družinami, in kot pravi sam, sodi med večje čebelarje v Švici. Svoj med toči v točilu slovenskega proizvajalca, po njegovih besedah pa med le s težavo proda. Prav tako smo obiskali starejšega čebelarja, ki v bližini letališča v Bernu čebelarji s klasičnimi nakladnimi panji. Po prikazu čebelarstva in njegove tehnologije čebelarjenja smo videli, da je njegova tehnologija zelo izpopolnjena, to pa je posledica izobraževanja v bližnji Nemčiji. Sam vzreja tudi matice; letos jih je vzredil 39 in na to je zelo ponosen.

Predstavitev dela veterinarjev

Največ težav imajo s pohlevno gnilobo čebelje zalege. Vzrok bolezni je temna čebela, s katero čebelarji večina čebelarjev in ki je zelo neodporna proti tej bolezni. V zadnjih letih se število žarišč povečuje eksponentno, predvsem zato, ker so postali čebelarji bolj ozaveščeni in tudi bolj izobraženi za prepoznavanje te bolezni. Pohlevno gnilobo čebelje zalege zelo učinkovito zatirajo tako, da je v vsakem

društvu čebelarji inšpektor, ki deluje po pooblastilu veterinarske stroke in je usposobljen za prepoznavanje in zatiranje te bolezni. Ob potrditvi suma v kilometrskem kužnem krogu v roku 30 dni ob pomoči čebelarjev preglednikov pregledajo vse čebelje družine in zdravijo okužene. Med zaporo velja prepoved premikanja čebel, pri odpravljanju okužbe pa sodelujejo vsi skupaj.

Predstavitev združenja Apisuisse v okviru Kmetijske šole Rütli

Čebelarji so nam predstavili prihodnje delovanje svojega organizacijska in strokovnega združenja, imenovanega Apisuisse. Cilj združenja je usklajeno in učinkovito sodelovanje treh kantonalnih čebelarskih zvez, znanstvenikov, strokovnih služb ter državnih organov na področju vzreje in zdravstvenega varstva čebel. V okviru tega združenja že delujejo oz. še bodo delovali pristojni centri za vzrejo, zdravstveno varstvo, izobraževanje in trženje. Apisuisse deluje na podlagi upoštevanja in soodvisnosti čebelarske organiziranosti in strokovnosti, znanstvenih spoznanj ter odločne podpore države za ohranitev čebel in čebelarjenja v Švici.

Četrni dan: Ogled čebelnjaka v Alpah

Zadnji dan smo si na poti domov v dolini Wallis ogledali čebelarstvo v alpskih razmerah. Čebelarstvo, ki leži na nadmorski višini približno 1200 metrov, je urejeno zgledno, z urejeno in čisto notranjostjo, ter opremljeno s sodobnimi čebelarskimi pripomočki. V njem čebelarji s 50 čebeljimi družinami v švicarskih panjih. V tem delu Švice je pašna sezona zelo kratkotrajna, saj traja le približno dva meseca, povprečni donosi medu na družino pa so približno 8–10 kg. Ob našem obisku so bile čebele že nakrmljene za zimo ter očiščene varoj. ■

Udeleženci strokovne čebelarske ekskurzije

Prispevki z okrogle mize o sonaravnem čebelarstvu

Lidija Senič*, lidija.senic@czs.si

Na 50. kmetijsko-živilskem sejmu AGRA v Gornji Radgoni je v okviru Dneva čebelarjev v nedeljo, 26. avgusta letos, potekala v okrogla miza z naslovom *Sonaravno čebelarstvo – Uporaba organskih in eteričnih olj v ekološkem čebelarstvu*. V nadaljevanju so predstavljeni prispevki sodelujočih.

Mitja Zupančič – Prehod v sonaravno čebelarstvo

G. Zupančič je povedal, da je o sonaravnem čebelarstvu veliko slišati v okviru Programa zatiranja varoj oz. dovoljenih pripravkov za sonaravno čebelarstvo, a je pojem širši kot zgolj sonaravno zatiranje varoj. Razvoj sonaravnega čebelarstva sega v 20. stoletje oz. v leto 1971, ko je Bioland v Nemčiji začel uvajati sonaravno kmetovanje in čebelarjenje (vključenih je bilo 250 sonaravnih čebelarjev). Razvoj sonaravnega čebelarstva v svetu pa sega v leto 1924. Pridelava sonaravnega čebelarstva je odvisna zlasti od naravnega okolja in prakse čebelarjenja. Standardi so v Evropi enotni. Leta 2010 je v Bolgariji potekal prvi svetovni kongres o sonaravnem čebelarstvu, na katerem so sodelujoči poenotili standarde med posameznimi celinami. Pridelava sonaravnega medu si utira pot zlasti v nerazvitem svetu. Ker se povpraševanje po medu v razvitem svetu nenehno povečuje, je to za nerazvite države možnost za doseganje višjih cen. Predvsem za Brazilijo, ki pridelava približno 40.000 ton sonaravno pridelanega medu, za Argentino (1.279 ton) in za Mehiko (1.150 ton).

Temeljni pravni podlagi sta Uredba sveta (ES), št. 834/2007, z dne 28. 7. 2007, o sonaravni pridelavi in označevanju sonaravnih proizvodov in razveljavitev Uredbe (EGS), št. 2092/91, ter Uredba komisije (ES), št. 889/2008, z dne 5. 9. 2008, o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES), št. 834/2007, o sonaravni pridelavi in označevanju sonaravnih proizvodov glede sonaravne pridelave, označevanja in nadzora. V Sloveniji velja Pravilnik o označitvi območij, ki so primerna za sonaravno čebelarstvo. Za čebelarstvo je primernege od 80–90 odstotkov slovenskega ozemlja. Sonaravno

čebelarjenje pa ni mogoče na območjih, ki niso vsaj 3 km oddaljena od smetišč, 1–3 km od industrijskih središč in 1 km od roba avtocest. Prehrana čebel se razlikuje od prehrane čebel pri konvencionalnem čebelarjenju. Čebelam mora biti za njihovo prehrano vedno na voljo zaloga sonaravnega medu, če te ni, pa jih je treba hraniti le z dražjim sonaravnim sladkorjem. Preprečevanje boleznih čebel mora temeljiti na sonaravnih ukrepih oz. na selekciji. Uporabljati je dovoljeno samo sonaravni vosek oz. satnice. Vse čebelarje, ki želijo vstopiti v sistem sonaravnega čebelarjenja, prvo leto preusmerjanja nadzira kontrolna organizacija (pri nas obstajajo tri), tako da pri teh čebelarjih jemlje vzorce medu in voska. Če v teh dveh pridelkih najde ostanke nedovoljenih sredstev, potem čebelar ne dobi certifikata.

Na našem trgu je precej sonaravnega medu, a je večina uvoženega. Kot je opozoril, je uporaba oznak »BIO« in »EKO« brez certifikata lahko kazniva (v skladu z Zakonom o kmetijstvu), saj sta to zaščiteni oznaki. V Sloveniji lahko uporabljamo štiri blagovne znamke. V Sloveniji se količina sonaravnih živil na leto poveča za 10–15 odstotkov, 80–90 odstotkov živil z oznako EKO pa je prodanih neposredno. Informacije o oznaki EKO se nahajajo na spletni strani www.organic-farming.europa.eu.

Dr. Metka Pislak Oceppek – Nova sredstva za zatiranje varoj

Več o novih sredstvih za zatiranje varoj v sonaravnem čebelarstvu je predstavila vodja Nacionalnega referenčnega laboratorija za zdravstveno varstvo čebeljih družin pri NVI dr. Pislak Oceppekova. Kot je povedala, so v sonaravnem čebelarstvu oz. pri sonaravnem zatiranju varoj na voljo organske kisline, predvsem mravljinčna, oksalna in mlečna, ter eterična olja (timol in ekstrakti nekaterih rastlin, kot je npr. evkaliptus, itd.). Na tržišču je sicer za zdravljenje varoze registriranih zelo majhno število zdravil. Pot do novega zdravila pa ni preprosta. Ko je ugotovljena učinkovina, ki uničuje varoje, ta ne sme onesnaževati čebeljih pridelkov, poleg tega pa mora biti visoka tudi stopnja varnosti za čebele in čebelarja. Če farmacevtska podjetja izpolnijo vse te zahteve, je treba sredstvo še testirati in re-

* vodja JSSČ

gistrirati. Proizvajalec mora izdati navodilo za uporabo. Registracija teh zdravil je mogoča bodisi na ravni EU in/ali v vsaki državi posebej. Zdravilo, ki v Sloveniji ni registrirano, je mogoče pri nas uporabiti na podlagi dovoljenja JAZMP za enkratni vnos v državo (tako imenovani interventni uvoz).

Registrirana zdravila, ki vsebujejo timol, so: apiguard v obliki gela, timovar v obliki spuzvastih trakov in apilife var, ki poleg timola vsebuje še evkaliptovo olje, mentol in kafro. Novo sredstvo na tem področju naj bi bilo v obliki prahu, ki se zaradi elektrostatične privlačnosti oprime čebel, te pa ga z medsebojnim dotikanjem prenašajo po panju. Oksalno kislino, ki je primerna za zimsko zatiranje varoj, smo do zdaj uporabljali v obliki dihidrata, v zadnjem času pa sta na tržišču tudi dva registrirana pripravka: oxuvar in api-bioaxal. Za poletno zatiranje varoj je v sonaravnem čebelarstvu poleg timola mogoče uporabljati tudi mravljinčno kislino. Kot je povedala, obstajajo številne vrste hlapilnikov in številne recepture za uporabo, uradno pa ni registriran noben hlapilnik niti nobeno navodilo, po katerem bi čebelarji uporabljali to sredstvo. Letos spomladi so v Švici registrirali mravljinčno kislino v obliki 60-, 70- in 85-odstotne raztopine. 60-odstotno raztopino priporočajo za šokterapijo, za 70- in 85-odstotno raztopino pa so objavili navodilo za uporabo v določenih hlapilnikih. Na Češkem izdelujejo registrirano sredstvo na podlagi mravljinčne kisline, imenovano »formidol«. Prav zdaj na ravni EU poteka klinično testiranje avstrijskega pripravka »hive clean«. Postopek registracije v EU poteka tudi za novo sredstvo na podlagi mravljinčne kisline, ki ga v obliki gela izdelujejo v Kanadi. To naj bi učinkovalo tudi na varoje v zalegi, zlasti na samčke. Trakove, prepojene s tem gelom, je po uporabi mogoče odvreči na kompost, saj so razgradljivi. Pri delu ni nevarnosti poškodb, v čebeljih pridelkih pa ne pušča ostankov.

Ker je sredstvo zanimivo tudi za slovenske čebelarje, so veterinarji NVI že dalj časa v stiku s predstavniki proizvajalca in ti so jim tudi obljubili nekaj vzorcev za raziskavo uporabnosti v AŽ-panjih. Ker pa Javna agencija RS za zdravila in medicinske pripomočke (JAZMP) kljub večkratnim prošnjam ni izdala dovoljenja za vnos tega zdravila v Slovenijo, raziskave doslej ni bilo mogoče izvesti. Obstajajo štiri poti, po katerih je mogoče zdravilo, ki v RS nima dovoljenja za promet, vnesti v Slovenijo: za raziskovalne namene, za posamično zdravljenje, za zdravljenje z zdravili s seznama nujno potrebnih zdravil in za klinično testiranje. Vsako novo zdravilo mora pri JAZMP registrirati njegov proizvajalec oziroma predstavnik proizvajalca v Sloveniji. Veterinarji NVI pri registraciji zdravil sodelujejo le, če jih prosijo za strokovno mnenje.

Ob koncu je dr. Pislak Ocepokova še povedala, da je v zadnjem času vse več registriranih pripravkov na podlagi timola in kislin. Problem pa je registracija pripomočkov za uporabo kislin, in sicer predvsem zato, ker ni urejen protokol glede tega, kje in kako izvesti postopek registracije teh pripomočkov. Registracija pripomočkov pri JAZMP naj bi bila podobna registraciji zdravil, veterinarji NVI pa bi lahko sodelovali pri njihovem testiranju.

Aleksander Mikuš – Eterična olja za zatiranje varoj

G. Mikuš, predsednik komisije za sonaravno čebelarstvo pri UO ČZS, je še enkrat poudaril, da je vosek, ki ga uporabljamo, prva posoda za med ter zibelka mladih čebel, zato je v sonaravnem čebelarstvu zelo pomemben, kajti

brez čistega voska tudi ni sonaravnega čebelarstva. Evropska zakonodaja (Uredba komisije ES, št. 889/2008) opredeljuje zatiranje varoj v 5. in 6. točki 25. člena. 5. točka pravi: »V sonaravnem čebelarstvu se veterinarska zdravila lahko uporabljajo, če je ustrezna uporaba v državi članici dovoljena v skladu z ustreznimi določbami Skupnosti ali nacionalnimi predpisi v skladu z zakonodajo Skupnosti.« 6. točka pa se glasi: »Ob okužbi z *Varroo destructor* se lahko uporabijo mravljinčna kislina, mlečna kislina, očetna kislina in oksalna kislina ter mentol, timol, evkaliptusovo olje ali kafra.« Uredba torej omenjenih snovi ne opredeljuje kot veterinarska zdravila.

Predstavlja tudi raziskavo, opravljeno v Liebfeldu v Švici. V raziskavi so ugotavljali učinkovitost različnih eteričnih olj na varoje in njihovo škodljivost za čebele. Pokazalo se je, da vrsta eteričnih olj zelo učinkovito zatira varoje, žal pa nekatera tudi negativno vplivajo na umrljivost čebel. Zelo spodbudne rezultate so pokazala eterična olja sivke, rožmarina, nageljnovih žbic in komarčka, saj je pri njihovi uporabi padlo 100 odstotkov varoj in samo do 2 odstotka čebel. Česnovno oz. čebulno olje je bilo na primer 100-odstotno učinkovito pri zatiranju varoj, vendar je povzročilo tudi 100-odstotno umrljivost čebel, torej je v čebelarstvu neuporabno. Kot ugotavlja g. Mikuš, je po uporabi timola občutno manj poapnle zalege. Zanimiva je raziskava dr. Bogdanova, ki je spremljal ostanke timola v medu. Koncentracija timola v medu, ki ga naš nos zazna, je razmeroma nizka. V EU je dogovorjena meja 0,8 mg/kg medu. Rezultat pri timolu, ki je bil v panju celo leto, je bil mejen, povprečno pa je koncentracija timola v medu občutno nižja od dogovorjene meje.

Ob uporabi eteričnih olj in organskih kislin za zatiranje varoj ni zaznati rezistence, kot je znana pri

sintetičnih sredstvih. Na koncu je g. Mikuš predstaval še sredstva, o katerih so zadnja leta potekale številne raziskave, zlasti glede njihove učinkovitosti pri zatiranju varoj. Med temi je zlasti indijska melija (*Azadirachta indica*), ki vsebuje nimovo olje z učinkovino azadirahthin, tega pa sicer uporabljajo za zatiranje insektov, tudi varoj. Problem uporabe te rastline je velika smrtnost čebel. Raziskovali so tudi beta hmeljno kislino. Pripravek, izdelan na podlagi te kisline, je registriran v 15 ameriških državah, uporabljajo pa ga v obliki 16-odstotne kisline na celuloznih ploščicah. V kratkem naj bi to sredstvo za zatiranje varoj registrirali tudi v EU.

Vlado Auguštin – Uporaba in doziranje oksalne kisline

Cilj čebelarjev je pridelati neoporečen pridelek, brez ostankov nedovoljenih sredstev. Pred 30 leti se je tudi pri nas pojavila pršica *Varroa destructor*, od tedaj pa je bilo v svetu za njeno zatiranje testiranih več kot 200 različnih sintetičnih akaricidov. Zadnje čase pa čebelarji za zatiranje varoj uporabljajo tudi organske kisline in eterična olja.

G. Auguštin se je osredotočil na oksalno kislino, ki jo je mogoče dobiti v obliki kristalov. Od vseh organskih kislin je najbolj kislja, najdemo pa jo v človeškem in živalskem urinu ter v zelenjavi (pesi, peteršilju itd.) in medu. Uporabljamo jo v kemični in tekstilni industriji ter čebelarstvu. V čebelarstvu jo uporabljamo predvsem zaradi preproste uporabe in nizke cene, pa tudi zato, ker je možnost ostankov oksalne kisline v medu in vosku nična. Učinkovitost oksalne kisline na varoje je 85–95-odstotna.

Po njegovih besedah pa so izjemno pomembni trije pogoji za uporabo te kisline: v čebelji družini ne sme biti zalege, priporočenega odmerka nikakor ne smemo prekoračiti, zatiranje varoj z oksalno kislino pa smemo v posamezni generaciji čebel izvesti samo enkrat. Znani so trije načini uporabe oksalne kisline: kapanje, škropljenje in sublimacija. Pri postopku kapanja je pomembno, da v panju ni zalege, spremljati moramo temperaturo v okolju, saj kislina deluje odvajalno, zato moramo biti še posebej previdni takrat, kadar je v naravi sneg. Škropljenje po čebelah izvajamo s pršilko. Pri sublimaciji pa uporabljamo sublimatorje. V zvezi s tem je opozoril, da poznamo številne sublimatorje, ki niso registrirani in so lahko nevarni za čebelarja, če vdihuje hlape. ■

ALTERNATIVNI OPRAŠEVALCI

Čmrlji *Bombus soroensis* v Sloveniji

Janez Grad*, janez.grad@siol.com

Med enajstimi najpogostejšimi vrstami čmrljev v Sloveniji, ki so podrobneje opisane v knjigi (Grad et al., 2010), niso upoštevani čmrlji *Bombus soroensis*, ki jih Nemci po domače imenujejo tudi **Distelhummel** (Hagen, 1994), Angleži pa **Ilfracombe Humble-bee** (Sladen, 1989), **Broken-belted Humble-bee** oziroma **Broken-belted Bumble-bee** (Edwards, Jenner, 2005). Mi zanje domačega imena še nismo izbrali. Opazovanja v naravi v zadnjih letih dajo slutiti, da so ti čmrlji pri nas morda le bolj razširjeni in pogostejši, kot smo menili do zdaj, čeprav tega ne moremo primerjati s pogostostjo v knjigi omenjenih enajstih vrst. Tudi avtorja Hagen in Sladen poudarjata, da so pri njih ti čmrlji redki. V pričujočem članku so v zgoščenem opisu podane informacije o nekaterih poglavitnih značilnostih

čmrljev *B. soroensis* in o opazovanjih teh čmrljev v naravnem okolju Slovenije.

Zanimivo je, da se čmrlji *B. soroensis* pojavljajo v dveh različicah, ki se med seboj zelo razlikujeta po barvnih vzorcih dlačic na zadku. V Veliki Britaniji in v Pirenejih so ti čmrlji črno-rumeno-beli z **rumeno**, v **sredini prekinjeno progo dlačic na zadku**, (glej sliko 1), v Srednji Evropi, tudi pri nas, pa so poleg te različice še črno-rdeči čmrlji, pri katerih imajo samčki **rumen podbradek** (glej sliko 2). Prva različica je zelo podobna svetlim in temnim zemeljskim čmrljem *B. lucorum*/*B. terrestris*, vendar se od njih razlikuje po zgradbi tipalnic, ki imajo pri *B. soroensis* tretji člen krajši od četrtega, pri drugih dveh vrstah pa je nasprotno; seveda tega v naravi ne moremo opaziti. Druga različica pa je podobna velikim črno-rdečim čmrljem *B. lapidarius* in drugim črno-rdečim čmrljem. Zato moramo biti pri prvi različici pozorni

* prof. dr.

Slika 1: Črno-rdeči čmrlji samček *B. soroensis*, Kamniška Bistrica, 31. 8. 2011.

Slika 2: Črno-rumeno-bela čmrlja delavka, verjetno *B. soroensis*, Petelinje, 10. 10. 2011.

na prekinjeno rumeno progo dlačic na zadku, pri drugi pa samčke še najlaže prepoznamo po vpadljivih šopkih rumenih dlačic na sprednjem spodnjem delu oprsja, na podbradku.

Po navedbah E. von Hagna (Hagen, 1994) čmrlji *B. soroensis* domujejo v zapuščenih rovih malih sesalcev in glodalcev. Živijo v gorovju med 1100 m in 2600 m nadmorske višine, v nižjih in ravninskih delih pa v močvirnatem, mahovitem in barjanskem okolju, obraščenenem z grmovjem in drevjem.

V Sloveniji po doslej znanih informacijah nismo našli še nobenega njihovega gnezda, večje število samčkov z rumenim podbradkom pa sem dve leti zapored opazoval in fotografiral na travniku in ob njegovem robu ob »Gostišču pri Juriju« v Kamniški Bistrici, in to 12. 8. 2010 ter 31. 8. 2011. Tam »se je paslo« še več črno-rdečih čmrljev, verjetno so bile med njimi tudi delavke *B. soroensis*. Čmrlji so najpogosteje obiskovali cvetove njivskega grabljišča (*Knautia arvensis*) ter tudi cvetove špehka oz. mehkega osata (*Cirsium oleraceum*) ob cesti od lesenega mostu čez Kamniško Bistrico do Gostišča pri Juriju, (glej sliko 2).

Slika 1 je fotografija črno-rumeno-bele delavke. Posneta je bila v vasi Petelinje v občini Dol pri Ljubljani 10. 10. 2011, ko je premražen čmrlj obležal na balkonu stanovanjske hiše. Verjetno je omagal tudi zaradi pomanjkanja hrane, saj z izjemo nekaj regin ni bilo na voljo nobenega drugega cvetja. Podobnega, v loncu vode utopljenega čmrlja, sem na istem mestu našel že tudi pred nekaj leti, vendar mi tedaj ni vzbudil posebne pozornosti. Isto različico čmrlja je na cvetu vajgelije ob svoji hiši v vasi na Goričkem v

začetku junija 2011 fotografiral novinar Radia Slovenija g. Štefan Kutoš.

Tudi Aljaž Jenič v svojem diplomskem delu (Jenič, 2003) navaja, da je pri raziskovanju čmrljev na ekstenzivnem travniku na Komni, pri Koči pod Bogatinom, na nadmorski višini približno 1500 m, našel tri čmrlje delavke *B. soroensis*. Lokacijo je obiskal petkrat, od maja do septembra leta 2002. Točnejših datumov ne navaja, prav tako tudi ne barvne različice čmrljev. Drugod po Sloveniji teh čmrljev ni našel. Navaja pa vir (Gogala, 1999), v katerem avtor to vrsto navaja za alpsko ter tudi submediteransko regijo.

Iz teh podatkov lahko sklepamo, da so čmrlji *B. soroensis*, in to obe barvni različici, kar precej razširjeni po Sloveniji in da glede na čas pojavljanja verjetno živijo kar dolgo. Ljubitelji čmrljev bomo tako lahko še velikokrat uživali ob opazovanju in spoznavanju teh in drugih naših čmrljev. ■

Viri: Edwards, M., M. Jenner (2005): *Field Guide to the BUMBLEBEES of Great Britain & Ireland*. Published by Ocelli.

Gogala, A. (1999): *Bee Fauna of Slovenia: Check List of Species (Hymenoptera: Apoidea)*. Scopolia: 42: 1–79.

Grad, J., A. Gogala, P. Kozmus, A. Jenič, D. Bevk (2010): *Pomembni in ogroženi oprasovalci: Čmrlji v Sloveniji*. Lukovica: Čebelarska zveza Slovenije.

Hagen, E. von (1994): *Hummeln: bestimmen, ansiedeln, vermehren, schuetzen*. Augsburg: Naturbuch Verlag.

Jenič, A. (2003): *Biografska analiza čmrljev (rod Bombus) v Sloveniji (HYMENOPTERA: Apidae)*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Ljubljana.

Sladen, F. W. L. (1989): *THE HUMBLE – BEE*. Logaston Press, Little Logaston, Woonton, Herefordshire HR3 6QH.

SELAK, MIZARSTVO, d.o.o.

Planina pri Cerknem 49
5282 CERKNO
GSM: 031/304 118
e-pošta: stane.selak@gmail.com

Izdelujemo kakovostne AŽ-panje iz sušenega smrekovega lesa na izjemno trden spoj; površinsko so zaščiteni, pitalnik s prostornino 2l, ponudba 10S, 12S, 7S, v ponudbi tudi AŽ-satniki: lepljeni, cinkani in vrtani iz kakovostnega lipovega lesa.

Brane Borštnik – Velike Lašče, brane.borstnik@gmail.com

Čebelarjeva opravila v oktobru

Letošnja čebelarska sezona je za nami. Novembru je za čebele že povsem zimski mesec. Temperature se znižujejo, slana bo uničila še zadnje cvetlice. Čebele bodo oblikovale zimsko gručo, okoli gnezda imajo dovolj predelane hrane, seveda, če smo čebelarji pravočasno poskrbeli za to. Pravočasno krmljenje v količini, primerni moči čebelje družine, je eden od pogojev za dobro prezimovanje čebel. Vsako premikanje satja ali celotnega gnezda bi bilo zdaj nesmiselno. Pustimo jih v miru in jim čez vso zimo zagotovimo mir tako v čebelnjaku kot v neposredni okolici čebelnjaka kot stojišča. Najpomembnejša opravila v tem mesecu so:

- skrb za mir v čebelnjaku in okolici,
- pregled in sortiranje satja,
- kuhanje voščin,
- zatiranje varoj in spremljanje njihovega odpada,
- prodaja čebeljih pridelkov, predvsem v ustrezni embalaži, prijazni do okolja,
- udeležba na predavanjih in delavnicah ter samoizobraževanje.

Seveda čebelarji ne smemo zanemariti preventivnega pregleda stanja v družinah. Pozornost usmerimo v stanje pred panji, saj lahko že ob večjem številu mrtvic na naletni deski ali pred panjem ugotovimo, da je z družino nekaj narobe. Družina je lahko prešibka, slabo ali prepozno krmljena, lahko je brezmatična ali pa jo je napadla rovkva. In kaj lahko storimo?

Rovko bomo hitro odkrili, saj je v tem primeru podnica polna zgrizenega satja. Če je družina brezmatična ali zares zelo šibka, je najbolje, da jo pridružimo močnejši družini. Pri nakladnem načinu čebelarjenja naklado s čebelami preprosto premestimo na podnico pri močnejši družini. Pri AŽ-čebelarjenju šibko družino premestimo v medišče, če je to prazno, še bolje pa jo je premestiti v plodišče, če osnovna močna družina prezimuje v medišču. Naj poudarim, da družin nikoli ne združujemo tako, da bi šibki družini dodali močno družino, saj je nevarnost ropa prevelika.

Nekateri čebelarji v poznojesenskih mesecih nabirajo propolis. Odpiranje oken za nabiranje oziroma strganje propolisa je po mojem mnenju v tem obdobju neprimerno, kajti čebele so režice v panju gotovo zaprle z nekim namenom, zato ni prav, da izničujemo njihov trud. Pomislite, kako bi se počutili

vi, če bi vam nekdo sredi zime na oknih naredil špranje. Za strganje propolisa bo pravi čas spomladi. Sam ga nabiram po večini v nakladnem sistemu čebelarjenja. Čebele propolis nanašajo na zgornje letvice mediščnega satja in tudi pod pokrov panja, ki je

Paša na bršljanu v prvih dneh oktobra

točenju postrgam propolis z letvic in pokrova ter ga tako nabeream za domačo uporabo. Pripravim propolisovo tinkturo, ki je v domači lekarni nenadomestljiva za celjenje ran, blaženje simptomov herpesa, za blaženje črevesno-želodčnih težav, odlična je pri vnetju grla, ustne votline in dlesni ter še za marsikaj. Tako kot je propolis zdravilo v panju, je nepogrešljiv tudi v domači lekarni. Več o propolisu si lahko preberete v knjižici Propolis, ki jo je leta 2009 izdala ČZS.

Letošnje medenje je bilo eno najslabših, odkar čebelarim. Večina slovenskih čebelarjev, ki čebel ne prevaža, je morala stalno skrbeti za preživetje družin ter jih krmiti skoraj vso pašno sezono. Čebelarji, ki so poskrbeli, da je bilo v panjih vedno dovolj hrane, so imeli močne čebelje družine, te pa so v kratkem obdobju medenja nabrale toliko medicine, da je bilo nekaj medu tudi za čebelarja, vsaj za njegove domače potrebe. Pohvalim pa se lahko z lepim donosom cvetnega prahu, saj je bilo tega po vsej Sloveniji v izobilju. Tudi vsi čebelarji, ki osmukavajo pelod, so se pohvalili, da jim je cvetni prah nadomestil vsaj stroške za nakup sladkorja. Po mojem mnenju slovenski čebelarji veliko premalo zbirajo ta čudoviti naravni dodatek hrani. Zato pozivam vse čebelarje, naj se v zimskem obdobju pozanimajo o pridobivanju in uživanju cvetnega prahu ter o njegovih krepilnih vplivih, v novi čebelarski sezoni pa naj začnejo osmukavati cvetni prah vsaj za svojo uporabo. Seveda le tam, kjer narava po sebi nudi dovolj cvetnega prahu za potrebe čebelje družine in višek za čebelarja. Po mojih osebnih izkušnjah ter po izkušnjah znancev in prijateljev, ki uživajo svež cvetni

Uparjalnik vstavimo v žrelo panja.

prah, sem prepričan, da bo trud, vložen v znanje in nakup osmukalnikov, bogato poplačan. Ker so podnebne razmere za čebelarjenje čedalje ostrejšje in zahtevnejše, se bomo morali prilagoditi tudi mi ter poleg medu tržiti še druge čebelje pridelke.

Jeseni sem ob obiskih čebelarjev pri nekaterih opazil skrb zbujajoče veliko število varoj na čebelah, in to kljub temu da so po končani paši v čebelje družine vstavili sredstvo za njihovo zatiranje. Svetoval sem jim takojšnje intenzivno zatiranje varoj in obvezno zimsko zatiranje, prav tako pa tudi, da naj o tem takoj obvestijo območnega veterinarja. Ker me precej čebelarjev sprašuje o sublimaciji z oksalno kislino, naj na kratko predstavim svoje izkušnje na tem področju.

V zimskem obdobju, ko v panjih ni pokrite zalege, je najboljši čas za učinkovito zatiranje varoj. Za sublimacijo je treba izbrati zimski dan z zunanjo temperaturo od 8–10 °C. Učinkovitost zatiranja bo boljša, saj se gruča nekoliko razpusti po satju, tako da dim doseže vse čebele. Za delo uporabljam tako imenovani »Lesarjev« uparjalnik, saj je njegova uporaba preprosta, poleg tega pa se je izkazal tudi za dovolj učinkovitega. Aparat priključimo na domače električno omrežje, ga obrnemo tako, da je grelno telo zgoraj, in počakamo nekaj minut, da se aparat segreje. Medtem si nadenemo zaščitno masko s filtrom za naravne kisline. **Brez ustrezne zaščitne maske trga postopka ne smemo izvajati!** Nato pokrovček napolnimo z 2–3 g dihidrata oksalne kisline. V praksi je to tri četrtine pokrovčka uparjalnika. Vroč aparat zapremo tako, da je pokrovček pod obodom uparjalnika, ga obrnemo in rahlo udarimo, da oksalna kislina pade na vroč grelec, tulec pa vsta-

vimo v žrelo panja. Tega zatեսnimo s koščkom mehke poliuretanske pene. Oksalna kislina se hitro upari, para zapolni vse koticke panja ter skozi morebitne reže panja uhaja tudi na prosto ali v čebelnjak. Iz uparjalnika para izhaja od 15–20 sekund, potem pa postopek ponovimo v naslednjem panju.

Še enkrat poudarjam, da je za uspešnost zatiranja

varoj s sonaravnimi sredstvi zelo pomemben vložek za lovljenje odpadlih varoj. Nakladni panji novejšje izdelave imajo že vgrajeno visoko podnico in mrežo, pri AŽ-panjih pa je treba mrežico namestiti na lesen okvir z višino vsaj 1,5 cm, v kolikor prostor pod plodiščnimi sati to dopušča. Pod to mrežico je najbolje vstaviti ploščo iz nerjaveče pločevine ter jo pred uporabo namazati z vazelinom, da se odpadle varoje nalepijo nanjo. S tem bomo zares lahko nadzorovali tako naravni odpad kot tudi odpad varoj po zatiranju. In kar je najpomembnejše – varoje se ne morejo vrniti v čebeljo gručo! **Na ta način bomo tudi občutno zmanjšali odpornost varoj proti posameznim sredstvom za njihovo zatiranje.** Prav vsak AŽ- ali nakladni panj z zaprto podnico bi moral imeti ustrezne mrežice za lovljenje odpadlih varoj. Če bomo opisani postopek izvedli pravilno, bo njegova učinkovitost vsaj 90-odstotna. Če po zatiranju z oksalno kislino odpade več kot 500 varoj, je to slabo znamenje, saj je v čebelji družini veliko invalidnih delavk. To sta tudi zelo slaba popotnica za prihodnje čebelarstvo leto in dokaz, da v prejšnjih akcijah zatiranja nismo bili dovolj uspešni. Te napake zdaj ni več mogoče popraviti, saj ni zdravila, ki bi zacelilo rane invalidnih čebel. Če se vam je zgodilo to, že zdaj naredite letni načrt za zatiranje varoj! O odpadu prevelikega števila varoj obvestite tudi veterinarja na vašem območju.

Kolikor bolj stiska mrz, toliko večja nadloga v naših čebelnjakih so tudi ptiči. Preprosto potrkajo nad žrelom panja in že je tu svež zalogaj. Včasih lahko nad žreli opazimo posledice kljuvanja. V takih primerih ptiči kar precej izpraznijo panj in tudi motijo čebele pri njihovem počitku. Seveda se ob nenehnem trkanju in vznemirjanju čebel poveča tudi

Nagačena vrana je odličan odganjalec nadležnih ptic.

Uradno stališče VF NVI o sublimaciji oksalne kisline

Uradno stališče Nacionalnega veterinarskega inštituta Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani ne priporoča načina uporabe oksalne kisline s sublimacijo (glej: Slovenski čebelar 2008; 90 (11):

312, dosegljivo na www.czs.si/slovenskicebelar_arhiv2008.php). Opis načina uporabe oksalne kisline, kot ga priporoča NVI, je opisan v veterinarskem nasvetu na str. 360. *Uredništvo*

poraba hrane v panju. V čebelnjakih lahko panje zaščitimo z mrežo, teže pa zaščititi nakladne panje. Zelo preprosta in naravna rešitev za ptičjo nadlo-

go je nagačena vrana, obešena pred čebelnjakom. Pri premikanju ji pomaga veter, ptice pa si hrano poiščejo drugod. ■

VETERINARSKI NASVETI

Na kaj moramo biti pozorni pri kapanju z oksalno kislino?

Ivo Planinc*, ivo.planinc@vf.uni-lj.si

V jesensko-zimskem obdobju je obvezno zatiranje varoj v vseh čebelarstvih. V okviru Programa zatiranja varoj za leto 2012 smo veterinarji NVI za letošnje zimsko zatiranje varoj predpisali oksalno kislino (dihidrat p. a.). Pred uporabo tega sredstva želim čebelarje opozoriti na nekaj stvari, ki so pomembne za uspešno zatiranje.

Priprava sladkorne raztopine oksalne kisline

Raztopino pripravimo po navodilu, ki smo ga prejeli ob izdaji oksalne kisline in ki se nanaša na število družin v čebelarstvu. Zdravilno raztopino pripravimo svežo in v tolikšni količini, kolikor je lahko porabimo še isti dan.

Priprava pred dodajanjem zdravilne raztopine v AŽ-panju

Obvezno moramo odpreti plodiščna vratca. V panj posvetimo z žepno svetilko in ugotovimo, kje je družina in koliko ulic zaseda. Sočasno s pregradno desko utesnimo šibke družine. Če ugotovimo, da je družina odmrla, o tem obvestimo veterinarja, da ugotovi vzrok odmrtja. Ocena moči družine je ključna za določitev potrebne količine zdravilne raztopine.

Količina potrebne zdravilne raztopine

Količino raztopine določimo glede na število zasedenih panjskih ulic za vsako družino posebej. Za vsako polno zasedeno ulico potrebujemo 5 ml zdravilne raztopine. Primer: družina zaseda 6 ulic x 5 ml raztopine za vsako ulico = 30 ml raztopine.

Način dodajanja raztopine

Z raztopino napolnimo injekcijsko brizgo ter nanjo pritrdimo plastično cevko ali dolgo kovinsko iglo. Cevka ali igla naj ima na koncu samo en izhod. Tako lahko v celoti sami nadzorujemo celoten iztok raztopine. Z iglo se pomikamo po ulici od prednje stene proti zadnji steni ter iz panjske ulice v ulico. Celotno količino raztopine čim bolj enakomerno in

počasi pokapamo po celotni gruči, v treh potezah tako, da se na začetno mesto se vrnemo še dvakrat (vsakokrat porabimo tretjino celotne količine). Do tedaj se čebele z vrha že pomaknejo navznoter, kar zmanjša verjetnost, da bi pri posameznih čebelah prišlo do čezmernega omočenja oz. predoziranja. Z iglo se vedno pomikamo neposredno pod matično rešetko, nikoli pa z njo ne sežemo v sredino gruče. Po končanem kapanju z vlažno krpo obrišemo vse brade panjev.

Dodajanje zdravilne raztopine v LR-panju

V LR-panju dvignemo pokrov panja oz. zgornjo naklado, da pridemo nad gnezdo in raztopino z brizgalko počasi kapamo po čebelah. Pri delu uporabljamo osebna zaščitna sredstva.

Čas dodajanja raztopine

Izberemo toplejši dan, ko v panjih ni več zalege. Kdaj bo to, je odvisno od geografskega območja, ne glede na to pa moramo pred načrtovanim zatiranjem vedno preveriti, ali je v panjih še zalega. Ob dodajanju raztopine in vsaj še nekaj ur potem naj bo zunanja temperatura višja od +5 °C. Delo začnemo dopoldne, tako da so čebele nekoliko bolj aktivne vsaj še nekaj ur po dodajanju, saj bodo čebele tako raztopino bolje prenesle z ene na drugo.

Preverjanje učinkovitosti zatiranja

Pred zatiranjem, lahko pa tudi sočasno, vstavimo testne vložke. V posameznem čebelarstvu so lahko med družinami velike razlike v napadenosti, zato je nujno preveriti stanje v vseh ali vsaj večini družin. Podatek o tem, koliko varoj je odpadlo po zatiranju, je namreč odločilen, saj se na podlagi tega odločimo, ali je potrebno dodatno zatiranje ali to ni potrebno. Dodatno zatiranje lahko opravimo samo pri tistih družinah, pri katerih je po zatiranju odpadlo več kot sto varoj. Sicer pa se o dodatnem zatiranju posvetujte z veterinarjem. Le če bo zimsko zatiranje učinkovito in enotno, lahko v prihodnji sezoni pričakujemo uspešno obvladovanje varoj. ■

* mag., dr. vet. med., VF NVI, enota Nova Gorica

100 let Čebelarstva društva Sv. Jurij ob Ščavnici

Osrednja prireditev ob 100-letnici ČD Sv. Jurij ob Ščavnici je potekala v soboto, 11. avgusta letos, pod stoletnimi lipami na Stari Gori pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Udeležili so se je številni čebelarji iz sosednjih društev in ljubitelji čebelarstva, ta častitljivi društveni jubilej pa so počastili tudi številni gostje, med njimi podpredsednik ČZS Marko Alauf, predsednik ZČD Pomurja dr. Stanko Kapun, nekdanja medena kraljica ČZS Pomurja Nataša Bukovec in župan občine Sv. Jurij ob Ščavnici Anton Slana. Po kulturnem programu je o zgodovini društva govoril njegov predsednik Branko Gerlica.

ČD Sv. Jurij ob Ščavnici, ki je nastalo leta 1912 kot Čebelarska družina Sv. Jurij ob Ščavnici, ima pestro zgodovino. Zaznamovali sta jo predvsem dve svetovni vojni, ki sta vplivali na njegovo delovanje. Društvo se je ohranilo po zaslugi številnih zanesenjakov, ki so se zavedali tega, da brez čebel ni kmetijskih in drugih pridelkov. Veliko zaslug za to so imeli tudi učitelji, ki so sami čebelarili in spodbujali mlade k tej dejavnosti. Sicer je v davnih časih veljalo reklo, da mora vsaka večja kmetija pri hiši imeti vsaj nekaj panjev čebel. Društvo so ob jubileju čestitali g. Alauf, g. Kapun in župan občine.

Ob tej priložnosti je društvo zaslužnim za njegov razvoj in delovanje podelilo tudi številne zahvale in

Foto: Ludvik Kramberger

Prejemniki priznanj ob praznovanju 100-letnice ČD Sv. Jurij ob Ščavnici

priznanja, g. Alauf pa je ČD Sv. Jurij ob Ščavnici izročil najvišje odlikovanje ČZS, odličje Antona Janše I. stopnje. Po podelitvi priznanj so čebelarji pri starem šolskem poslopju na Stari Gori, ki ga obkrožajo stoletne lipe, posadili mlado lipo v spomin na praznovanje tega visokega jubileja. To simbolično dejanje so opravili predsednik društva g. Gerlica, g. Slana, g. Kapun, g. Alauf in ga. Bukovec. Čebelarji so svoj jubilej zaznamovali tudi z druženjem krajanov in ljubiteljev čebelarstva na veselici, na kateri so ponujali čebelje pridelke, gospodinje čebelarke pa dobrote iz kmečkih krušnih peči.

Ludvik Kramberger

DOGODKI IN OBVESTILA

Čebelarstvo v Pomurju

Pomurski čebelarji smo združeni v 22 čebelarskih društev, ta pa so združena v Čebelarsko zvezo društev Pomurja. Skupaj nas je približno 600, čebelarimo pa približno s 15.600 čebeljimi družinami. Čebelarska zveza društev Pomurja je brez dvoma pomemben člen pri promociji čebelarstva in čebeljih pridelkov v svojem okolju, za čebelarje pa je tudi dober servis na področjih trženja, nakupa sladkorja, zdravstvenega varstva čebel in izobraževanja.

Čebelarji, ki čebelarijo na stalnem mestu, lahko računajo predvsem na cvetlično pašo, katere pomemben delež zavzema oljna ogrščica, povsod po Pomurju bolj ali manj raste akacija, pomembna paša na gričevnatih območjih pa je tudi paša na kostanju. Po cvetenju akacije se v ravninskem delu Pomurja pojavi dolgotrajno brezpašno obdobje, ki traja vse do začetka cvetenja nedotike in zlate rozge ob koncu julija in avgusta. Z opuščanjem živinoreje in s tem tudi košnje travnikov je povsem izpadla paša na otavi, ki je bila v preteklosti pomemben pašni

vir. Nekaj upanja sicer tukajšnjim čebelarjem zbuja vnovično uvajanje gojenja ajde, čeprav ta ob visokih temperaturah in nizki zračni vlagi v obdobju cvetenja ne daje veliko medičine.

Ob koncu letošnje čebelarske sezone ugotavljamo, da leto 2012 čebelarjem ni bilo naklonjeno. Precej jih je čez zimo izgubilo večje število čebeljih družin, cvetje na sadnem drevju je v dobršni meri uničila zmrzal, slana pa ni prizanesla niti akaciji. Začetek cvetenja oljne ogrščice je spremljalo slabo vreme, tako da so bile pašne razmere ugodne šele ob koncu njenega cvetenja. Tudi cvetenje akacije, kolikor je še ostalo, je prekinila nenadna hitra ohlaiditev, tako da so panji spet ostali bolj prazni kot polni.

Ob taki sezoni si seveda vsi želimo, da se čebelam zaradi slabe letine ne bi preveč zmanjšala naravna odpornost proti boleznim, da bi vsaj dobro prezimile in da se podobne razmere v kratkem ne bi več ponovile.

Janez Kolenko, podpredsednik ČZS

Nova medena kraljica

Na letošnjem 50. kmetijsko-živilskem sejmu AGRA v Gornji Radgoni je bila izbrana tudi nova medena kraljica, ki je tako po treh letih nasledila dozdajšnja kraljico Natašo Bukovec iz Lipe. Mojca Čerpnjak iz Peskovcev, članica ČD Šalovci, je sicer diplomirana ekonomistka, zdaj pa na Univerzi v Ljubljani končuje še magistriraj s področja trženja.

Foto: MB

Kako se počutite kot medena kraljica?

Imenovanja za medeno kraljico nisem pričakovala. Ko sem izvedela, da sem izbrana, sem veselo novico najprej sporočila svojim najbližjim. Čeprav sem vajena nastopanja, sem imela na razglasitvi kar nekaj treme. To je zame nova vloga, ki se je veselim.

Ali mora medena kraljica poleg privlačne zunanosti imeti tudi znanje o čebelah in čebelarstvu?

Znanju o čebelah in čebeljih pridelkih dajem prednost pred zunanjo videzom. Ta izbor vendarle ni lepotno tekmovanje. Na njem je komisija po večini preverjala strokovno znanje, splošno razgled

danost, komunikativnost in zmožnost nastopanja, seveda zlasti zaradi promocije čebeljih pridelkov, ki je pravzaprav tudi poglavitno poslanstvo medene kraljice. Svoje naloge sem že začela opravljati. V začetku oktobra sem bila na prvi prireditvi v Beltincih, nekaj dogodkov še sledi, vesela pa bom tudi vseh vabil čebelarških društev za sodelovanje pri promociji medu.

Kateri je vaš najljubši čebelji pridelok in zakaj?

Največ uporabljam med; doma imamo akacijevega, kostanjevega in cvetličnega. Uporabljam ga na sto in en način – na kruhu, palačinkah, testeninah, z mletimi orehi. Vsepovsod.

Ali medena kraljica kdaj zboli?

Za trdno zdravje in dober imunski sistem poskrbim z uživanjem matičnega mlečka.

Ali ima medena kraljica tudi svoje čebelje družine?

Pri nas doma je nosilec čebelarstva oče. Čebelarimo z desetimi družinami v AŽ-panjih. Pridelujemo med in propolis, poleg tega pa izdelujemo še medeni liker in različne izdelke iz voska. Očetu pomagam pri raznovrstnih čebelarških opravilih: pri pregledovanju in vstavljanju satov, rojenju, točenju, hranjenju, zdravljenju in pri pripravi čebeljih družin na zimo.

Kaj bi za konec še radi sporočili slovenskim čebelarjem?

Čeprav je čebelarjenje v zadnjih letih postavljen pred velike izzive, nikakor ne smemo obupati. Vztrajati se splača že zaradi ljubezni do čebel in čebelarstva.

Pogovarjal se je: MB

Razstava panjskih končnic in darilnih embalaž

Ta mesec in prihodnji mesec si lahko ogledate razstavo ročno izdelanih panjskih končnic in darilnih embalaž, ki jih je oblikovala in izdelala Danijela Jovanovič. Motivi panjskih končnic so tako tradicionalni kot tudi povsem novi. Darilna embalaža temelji

na materialih, ki so do narave prijazni. Razstava bo odprta od 1. novembra do 30. decembra 2012 v knjižnici Blaža Kumerdeja na Bledu, ogledate pa si jo lahko med delovnim časom knjižnice. Nekaj utrkov si lahko že prej ogledate tudi na www.kralov-med.si.

Ambroževa maša v Novi Štifti

ČD Gornji Grad in ČZ Sa-Ša vse slovenske čebelarje vabi, k zahvalni sveti maši v počastitev našega zavetnika sv. Ambroža 2. decembra 2012 ob 10. uri v romarski cerkvi Marije Zvezde v Novi Štifti

pri Gornjem Gradu. Po bogoslužju bo tudi družabno srečanje. Zaželeno je, da se čebelarška društva maše udeležijo s svojimi prapori. Vabljeni!

ČD Gornji Grad

Regijski posveti za leto 2012

Datumi in kraji regijskih posvetov za leto 2012:

ČZD Maribor – v torek, 6. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih Pohorske vile, Pivola 8, Hoče.

ZČD Ptuj – v sredo, 7. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih Restavracije Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj;

ČZD Pomurja – v torek, 13. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih KGZ Murska Sobota;

ČD ljubljanskega ter zasavskega območja – v sredo, 14. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici;

ČZ Koroške – v torek, 20. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih KGZ Dravograd;

RČZ »Petra Pavla Glavarja« in ČZ Bele krajine – v sredo, 21. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih Grm Novo mesto - Center biotehnike in turizma, Sevnica 13, Novo mesto;

ČZ Krško in OČZ Brežice – v torek, 27. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih OŠ Leskovec pri Krškem, Pionirska cesta 4, Leskovec pri Krškem;

ČZ Gorenjske in MZČD Kranj – v sredo, 28. novembra 2012, ob 16. uri, v prostorih Čebelarstva

razvojnega izobraževalnega centra Gorenjske, Rožna dolina 50a, Lesce;

ČZ Celjske regije, ČZ Sa-Ša, ČZ Spodnje Savinjske doline – v torek, 4. decembra 2012, ob 16. uri, v prostorih Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, Ljubljanska cesta 97, Celje;

OZČD Cerknica, notranjska in obalnokraška ČD – v sredo, 5. decembra 2012, ob 16. uri, v prostorih Lovskega doma v Starem trgu pri Ložu;

ČD na Primorskem – v torek, 11. decembra 2012, ob 16. uri, v prostorih Mestne občine Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 1, Nova Gorica.

Dnevni red regijskih posvetov čebelarstva za leto 2012:

- Pozdravni nagovor predstavnika ČZS.
- Poročilo o realizaciji delovnega načrta ČZS za leto 2012.
- Predstavitve predloga delovnega načrta ČZS za leto 2013.
- Dogovor o kraju regijskih posvetov v letu 2013.
- Razno.

Upravni odbor ČZS

Članarina Čebelarstva Slovenije za leto 2013

Upravni odbor Čebelarstva Slovenije je na svoji 3. redni seji sprejel sklep o članarini ČZS za leto 2013. **Enotna članarina ČZS za leto 2013 je 36 EUR na člana.** Znižana članarina za člane, starejše od 80 let, ter za čebelarje invalide I. stopnje je 20 EUR, znižana članarina za učence, dijake in študente je 15 EUR, članarina za družinske člane (čebelarje, ki živijo v skupnem gospodinjstvu) pa 10 EUR.

Blagajnike oziroma vodstva čebelarstva prosimo, da članarino zberejo najpozneje do konca januarja 2013 ter jo nakažejo na transakcijski račun ČZS, št. 02300-0013332083. V okence Sklic na št. obvezno vpišite šestmestno šifro vašega društva. Naročnina za Slovenskega čebelarja za naročnike

nečebelarje za leto 2013 je 45 EUR, za tujino 50 EUR. Posamezna številka SČ stane 4 EUR za člane oz. 7 EUR za nečlane. Blagajnikom in vodstvom čebelarstva društva se zahvaljujemo za njihovo požrtvovalno delo.

Nagrada društvu za vsakega novega člana

Da bi v našo organizacijo – Čebelarstvo Slovenije – vključili čim več članov, je upravni odbor ČZS sklenil, da čebelarstvu društvu za vsakega novega člana ob plačilu članarine za ČZS pripada nagrada v vrednosti 21 EUR. Za nove člane torej društva v letu 2013 nakažejo ČZS 15 EUR, razliko do enotne članarine v vrednosti 21 EUR pa obdrži kot nagrado.

Upravni odbor ČZS

Najstarejši, izvorni in posebni čebelnjaki – napoved razpisa

Komisija upravnega odbora ČZS za čebelarstvo kulturno dediščino napoveduje, da bo objavila razpis za izbor najstarejših, izvornih in posebnih čebelnjakov. Na ta način želi ČZS pridobiti podatke o čebelnjakih na terenu, oceniti njihovo starost, izvornost in posebnost ter jih posebej označiti. Poleg

tega želi ČZS vzpostaviti register teh čebelnjakov ter zainteresiranim imetnikom v skladu z možnostmi v prihodnje zagotoviti tudi sredstva za njihovo obnovo. Razpis bomo objavili v SČ 12/2012 ter na spletni strani ČZS.

Komisija UO ČZS za čebelarstvo kulturno dediščino

Dan čebelarstva

Dan čebelarstva, ki ga tradicionalno pripravljamo prvo decembrsko soboto, bo letos potekal 1. 12. 2012 od 9. ure naprej v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici. Na ta dan bodo predstavljene dobre prakse s področja čebelarstva. Hkrati bomo podelili priznanja najčebelarstvu ter najčebelarstvu učni oz. turistični poti ter

priznanja za zlati medenjaki, za podjetje ter občino, prijazno do čebel, in čebelarstvo fotografijo. Za ljubitelje dobre kuhinje bomo izvedli tudi predstavitveno delavnico uporabe medu v kulinariki z degustacijo. Podroben program bo objavljen na naši spletni strani v drugi polovici novembra (www.czs.si).

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Novi 110 ml kozarček

Obveščamo vas, da se je na željo čebelarjev kozarčkom za čebelje pridelke slovenskega izvora pridružil še 110 ml kozarček. Novi kozarček je odlična izbira za vse, ki želite svoje pridelke ponuditi v manjši embalaži, lahko pa ga uporabite tudi kot darilno embalažo. Kozarček je na voljo pri podjetju Stenko v Trzinu ter pri drugih ponudnikih kozarčkov za med.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Foto: MB

Informacija za čebelarje prevaževalce!

V sredo, 17. oktobra 2012, je v medijih zaokrožila novica o občutno višjih dajatvah za tovorna vozila. V ČZS smo se na novico odzvali takoj in izvedeli, za koliko naj bi se podražile dajatve za specialna vozila za prevoze čebel. Vlada RS predlaga, da bi dajatve za ta vozila povečali za približno 20 %. Tako bi bile po novem dajatve za vozila z oznako: N1 – 60,00

EUR (do zdaj 50 evrov), N2 – 120,00 EUR (do zdaj 100 evrov) in N3 – 180,00 EUR (do zdaj 150 evrov).

ČZS je že podala svoje pripombe na vladno gradivo, saj se ne strinja s povišanjem dajatev. Ker čebelarstva vozila na leto prevozijo samo približno 500 km, je glede na opravljeno število kilometrov ta dajatev že tako izjemno visoka.

ApiSlovenija 2013

Celjsko sejmišče je na začetku pomladi že tradicionalno gostitelj čebelarjev iz domovine in tujine. Prihodnje leto bodo **36. dnevi čebelarstva ApiSlovenija**, ki jih bodo pripravili ČZS, JSSČ in

družba Celjski sejem, d. d., potekali od sobote, 16. marca, do nedelje, 17. marca 2013. Glede na to torej ApiSlovenija ne bo sovpadla s smučarskimi poleti pod Poncami.

Čebelarstvo 2013

ČZS vam omogoča nakup čebelarstva koledarja za leto 2013. Člani ČZS boste koledar prejeli brezplačno pri predsedniku vašega ČD. Več dodatnih koledarjev lahko naročite na: info@czs.si ali po

tel. št.: 01/729 61 00. Cena posameznega izvoda koledarja z DDV je 2,4 EUR. Možno pošiljanje po pošti, vendar v breme naročnika.

Čebelarstva zveza Slovenije

Posebna ponudba v novembru

V okviru posebne mesečne ponudbe ČZS Vam ta mesec ponujamo **pulover »Ohranimo čebele«** v modri barvi (na voljo so velikosti M, L, XL, XXL) za

samo 16,00 evrov/kos oz. za 4,00 evre/kos ceneje kot sicer. Vsa naročila sprejemamo po tel. št.: 01/729 61 00 ali po e-pošti: barbara.dimc@czs.si.

Kapice »Slovensko je biti čebelar«

Naročila za kapice s ščitnikom »Slovensko je biti čebelar« sprejemamo po e-pošti barbara.dimc@czs.si ali po tel. št.: 01/7296-100. Cena ene kapice je 4,80 evra.

Gostišče Čebelica

V gostišču Čebelica na Brdu pri Lukovici že več kot leto dni deluje novi najemnik. Uspehi njegovega dobrega dela so očitni, saj se glas o dobri hrani in prijazni postrežbi širi daleč naokoli. Dokaz, da je

temu res tako, je vse večji obisk gostilne. Čebelarji člani ČZS imamo v gostišču 10-odstotni popust. Več o gostišču si lahko preberete na www.gostiscepri-čebelici.si/.

Vabilo na Ambrožev ples

ČZS znova obuja Ambrožev ples, ki ga je v preteklosti večkrat zelo uspešno organiziralo Slovensko akademsko čebelarско društvo. Vabimo Vas, da se nam pridružite! Na Ambroževem plesu se bomo zavrtili v soboto, 8. decembra 2012, v Čebelarškem centru Slovenije od 18. ure naprej. Za živo glasbo, odlično hrano in pijačo bo poskrbelo naše gostišče Čebelica, ki je letos povsem prenovilo prostor, namenjen večjim skupinam, za dobro voljo in prijetno razpoloženje pa bomo poskrbeli sami. Pripravili bomo tudi družabne igre in seveda skromne nagrade. Obeta se tudi kakšno presenečenje ...

Prijave zbiramo po telefonu št.: 01/729 61 00, 041/370 409 ali po e-pošti barbara.dimc@czs.si. Cena vstopnice na osebo je 27,00 EUR. Število

Foto: Gostišče Čebelica

mest je omejeno, štejejo samo vplačane prijave. Nudimo Vam tudi prenočišča, ki se nahajajo v našem centru, seveda po predhodni rezervaciji. Vabljeni!
ČZS

Cenik prodajnih artiklov ČZS

Vse prodajne artikle ČZS lahko naročite po e-pošti: barbara.dimc@czs.si oziroma po telefonu št.: 01/729 61 00. Vse cene so z DDV-jem. V prime-

ru, da Vam artikle pošljemo po pošti, zaračunavamo stroške dostave. Vse artikle si lahko ogledate tudi na naši spletni strani www.czs.si, v rubriki e-trgovina.

LITERATURA	CENA V EUR
Med in zdravje (Kaps)	34,22
Čebela se predstavi učbenik + del. zvezek (v kompletu)	3,10
Med- značilnosti slovenskega medu	2,70
Cvetni prah	1,90
Čmrlji v Sloveniji	3,90
Večjezični slovar čebelarstva	4,17
Čebeloreja	2,92
A. Janša: Popolni nauk	3,34
Čebeljki pridelki (pridobivanje in trženje)	6,26
Propolis (brošura)	4,34
Čebela - ustvarjalne ideje	2,17
Recepture izdelkov iz čebeljih pridelkov	4,34
Pridelava in predelava voska	4,34
Slovenski čebelnjak	20,00
Čebelarjenje v nakladnem panju (Rihar)	15,60
Mana iglavcev (Rihar)	15,60
Varoza čebel (Rihar)	13,00
DVD	
Odprtje ČSS - videokaseta	10,00
Varoja	5,00
Čebelarške turistične poti (v treh jezikih)	10,00
Kranjska sivka	12,00

TABLE	
Enostranska tabla	17,00
Dvostranska tabla	25,00
PRELEPKI	
Prelepka SMGO (mala)	0,035
Prelepka SMGO (velika)	0,030
ODLIČJA in DIPLOME	
Odličje Antona Janše	24,00
Različne diplome	0,83
SLOVENSKI ČEBELAR	
Izvod SČ člani	4,00
Izvod SČ - nečlani	7,00
Naročnina na SČ (tujina)	50,00
Naročnina na SČ (Slovenija)	45,00
OBLAČILA	
Klobuček	9,00
Flis	20,00
Jakna »soft shell«	48,00
Pulover	20,00
Brezrokavnik	21,00
Majica » ohranimo čebele«	7,00
Majica » slovensko je biti čebelar«	7,00
Kapica s ščitnikom » ohranimo čebele	5,00
Kapica s ščitnikom » slovensko je biti čebelar	4,80

Razpis usposabljanj in svetovanj

ČZS, JSSČ razpisuje čebelarstva usposabljanja in svetovanja v prvem polletju leta 2013. **Čebelarstva društva lahko vloge za izvedbo usposabljanj in svetovanj** (tema, želeni datum, predvideni kraj in kontaktna oseba) pošljejo g. Marku Borku na e-naslov: marko.borko@czs.si ali po pošti na naslov

ČZS. **Zadnji rok za oddajo vlog je 26. NOVEMBER 2012!** Ker je število ur, namenjenih za usposabljanje, omejeno, bo pravočasno prispele vloge pregledala komisija UO ČZS za izobraževanje in jih potrdila v skladu z razpoložljivimi sredstvi.

MB

Program	Izvajalci
Zgodovina čebelarstva	Ivan Atelšek, Matija Koštomaj, Franc Šivic
Izbrana poglavja biologija čebel	mag. Andreja Kandolf Borovšak, dr. Stanislav Kapun, Janez Kropivšek, Milan Meglič, Franc Prezelj, dr. Maja Smodiš Škerl, Zoran Zidarič
Oskrba čebeljih družin skozi leto	Vlado Auguštin, Ivan Bračko, Janko Goričan, Franc Gosar, dr. Stanislav Kapun, Matija Koštomaj, Janez Kropivšek, Milan Meglič, Franc Panker, Franc Prezelj, Zoran Zidarič
Prevozno čebelarjenje	Ivan Atelšek, Janez Kropivšek, Franc Panker
Prikaz čebelarjenja - delavnica	Vlado Auguštin, Janko Goričan, Janez Kropivšek, Franc Panker, Franc Prezelj
Alternativne čebelarstvene tehnologije	Ivan Atelšek, Matija Koštomaj, Milan Meglič, Milan Starovasnik, Ivan Videčnik
Tehnologija čebelarjenja z nakladnimi panji	Janko Goričan, Matija Koštomaj, Janez Kropivšek, Milan Meglič, Franc Panker, Franc Prezelj, Milan Starovasnik, Zoran Zidarič, Dominik Žvikart
Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Ivan Bračko, Janko Goričan, Franc Gosar, Janez Kropivšek, Milan Meglič, Franc Panker, Franc Prezelj
Tehnologija čebelarjenja s kirarjevim panjem	Vlado Pušnik, Zoran Zidarič
Ekološko čebelarjenje	Ivan Bračko, dr. Stanislav Kapun, Milan Meglič, Aleksander Mikuš
Vzreja čebeljih matic	Franc Gosar, Matija Koštomaj, Janez Kropivšek, Boštjan Noč, Franc Panker, Franc Prezelj, Milan Starovasnik
Vzreja čebeljih matic - delavnica	Franc Gosar, dr. Stanislav Kapun, Matija Koštomaj, Janez Kropivšek, Boštjan Noč, Franc Panker, Franc Prezelj, Milan Starovasnik
Prepoznavanje medovitih rastlin	Ivan Atelšek, Ivan Bračko, Franc Šivic
Gozdne paše	Janez Kropivšek, Franc Šivic
Čebelje paše v Sloveniji	Jure Justinek, Janez Kropivšek, Franc Šivic
Terenski ogledi medonosnih rastlin in povzročiteljev gozdnega medenja	Jure Justinek, Janez Kropivšek, Franc Šivic
Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik
Senzorične lastnosti in prepoznavanje medu	Andrej Jernej, Tomaž Lesjak, Helena Marinč, Jožef Marinč, Janez Markič
Pridelava in predelava voska	Janko Goričan, Janez Kropivšek, Milan Meglič, Aleksander Mikuš
Pridelava in predelava cvetnega prahu	Janko Goričan, Janez Kropivšek, Milan Meglič, Vlado Pušnik
Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik, Janez Kropivšek, Milan Meglič, Vlado Pušnik
Pridobivanje matičnega mlečka	Marijana Lovrec, Milan Meglič, Franc Prezelj
Izdelava medenih pijač	Franc Absec, Franc Oder
Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	mag. Andreja Kandolf Borovšak, Ivana Kovačević, Nataša Lilek, Jakob Madjar, Milan Meglič, Tomaž Samec, Marija Sivec
Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu obnovitev	mag. Andreja Kandolf Borovšak, Nataša Lilek, Tomaž Samec
Označevanju medu in ustrezna tehnologija pridelave medu - delavnica	mag. Andreja Kandolf Borovšak, Boštjan Noč, terenski svetovalci JSSČ
Priprava čebeljih pridelkov za prodajo	Norbert Jedlovčnik, dr. Stanislav Kapun, Tanja Magdič, Milan Meglič, Tomaž Šaupperl
Računovodstvo za društva o vodenju računovodskih izkazov	Majda Gominšek
Čebelarški turizem	dr. Stanko Kapun, Tomaž Šaupperl, Franc Šivic
Medena kulinarka - delavnica	Marija Arh Ivanšek
Apiterapija	Franc Grošelj, Vlado Pušnik, Franc Šivic, Tone Tome
Apitehnični ukrepi	Vlado Auguštin, Ivan Bračko, Franc Gosar, Milan Meglič, Jože Mur, Franc Prezelj
Čebelarstva zakonodaja	Tanja Magdič
Pridobivanje sredstev in koriščenje razpisov	Tanja Magdič
Priprava in uporaba oksalne kisline v čebelarstvu	Vlado Auguštin
Varna hrana	mag. Andreja Kandolf Borovšak, Nataša Lilek

Razpis tečajev za čebelarje začetnike

ČZS, JSSČ razpisuje tečaje za čebelarje začetnike, ki bodo predvidoma potekali od februarja do julija 2013 (teorija in praksa). Pogoji za izvedbo tečaja je vsaj 40 prijavljenih slušateljev. **Čebelarstva društva naj vlogo za izvedbo tečaja pošljejo do 26. NOVEMBRA 2012 g.** Marku Borku na e-naslov: marko.borko@czs.si ali po pošti na naslov ČZS. Vloga mora vsebovati podatke o predvidenem kraju izvedbe tečaja ter kontaktne podatke čebelarstva društva. V njej lahko navedete more-

bitne izvajalce učnega načrta tečaja v vašem okolju, priložite pa ji tudi seznam evidentiranih interesentov za tečaj. Vloge bo obravnavala komisija UO ČZS za izobraževanje. Zaradi omejenih možnosti vse prejete vloge za izvedbo tečaja najverjetneje ne bodo mogle biti potrjene. Prednost za izvedbo tečaja bodo imela predvsem društva oz. zveze z območij, na katerih v zadnjih dveh letih tečaji niso bili organizirani, nato pa tista z večjim številom evidentiranih interesentov.

MB

Novo v e-šoli!

Čebelarji in čebelarke lahko v e-šoli Čebelarstva zveze Slovenije, ki jo najdete na spletni strani www.esola-czs.si, ob poprejšnji registraciji dostopate do različnih čebelarskih učnih vsebin v elektronski obliki. To jesen smo e-šolo obogatili (oz. jo še bomo

do konca leta) z dodatnimi vsebinami in možnostmi, med drugim o pripravi in uporabi oksalne kisline v čebelarstvu v jesenskem času, z novim kvizom pri predmetu Biologija čebel, o pridelavi čebeljih pridelkov ter o trženju, ekonomiki in zakonodaji. MB

Tečaj za izdelavo medice

Razpisujemo prosta mesta za tečaj za izdelavo medice, kjer se boste udeleženci naučili izdelati medico. Tečaj bo potekal v dveh delih, v Pohorski vili, Pivola 8, Hoče, izvajal pa ga bo g. Franc Oder. Teoretični del tečaja bo potekal 24. 11. 2012 in je brezplačen za vse udeležence, število mest ni omejeno. Praktični del (16 ur), kjer je število pro-

stih mest omejeno (15) in udeležba plačljiva (40,00 EUR) bo potekal po urniku, ki ga bodo prejeli prijavljeni udeleženci. Prijavljeni udeleženci bodo prejeli navodila, kaj morajo prinesiti s seboj na tečaj (med, posoda za vrenje, steklenice, zamaški ipd.) Prijave zbiramo na: marko.borko@czs.si, tel.: 051/637 204. Število prostih mest je omejeno, pohitite!

Priprava poslovnega načrta za čebelarstvo

ČZS, JSSČ je pripravila brezplačen 12-urni praktičen seminar o pripravi poslovnega načrta za vašo dejavnost. Znanja, ki jih bodo udeleženci pridobili na seminarju, jim bodo pomagala pri spremljanju njihovega lastnega poslovanja in tudi pri prijavi na različne razpise. Po uspešno opravljenem usposabljanju (pogoj je vsaj 80-odstotna udeležba!) bodo udeleženci prejeli potrdila o opravljenem programu usposabljanja. Izvajalec usposabljanja bo mag. Igor Vajda, univ. dipl. ekon. (Espero, d. o. o.). Seminar bo potekal v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici v spodaj navedenih terminih:

Število mest na seminarju je omejeno! Prijavnica je objavljena na spletni strani ČZS: www.czs.si. Izpolnjeno prijavnico po pošti pošljite na naslov: Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo 8, 1225 Lukovica.

Termin
November 2012: 2. (ob 16. uri), 3. (ob 9. uri) in 9. (ob 16. uri).
November 2012: 16. (ob 16. uri), 17. (ob 9. uri) in 23. (ob 16. uri).
December 2012: 7. (ob 16. uri), 8. (ob 9. uri) in 14. (ob 16. uri).
Januar 2013: 11. (ob 16. uri), 12. (ob 9. uri) in 18. (ob 16. uri).
Januar 2013: 19. (ob 9. uri), 25. (ob 16. uri) in 26. (ob 9. uri).
Februar 2013: 15. (ob 16. uri), 16. (ob 9. uri) in 22. (ob 16. uri).
Marec 2013: 1. (ob 16. uri), 2. (ob 9. uri) in 8. (ob 16. uri).
Marec 2013: 15. (ob 16. uri), 22. (ob 9. uri) in 23. (ob 16. uri).

Novi čebelarški filmi

Na spletni strani www.czs.si/cebelarskifilmi.php so objavljeni trije novi filmi, in sicer filmi o točenju medu, pridobivanju cvetnega prahu in o hudi gnilobi. Ker so filmi izobraževalni, skušajo vse tri teme pri-

kazati čim bolj nazorno, prav zato pa jih je mogoče uporabljati le za ta namen.

*Mag. Andreja Kandolf Borovšak,
svetovalka JSSČ*

Svetovanje v zimskem času

Svetovalci terenski še opravljajo zadnja svetovanja v tem letu. Za to jih pokličite in opravili vam bodo brezplačno svetovanje za vaše čebelarstvo. Pogovorite se z njimi še o zadnjih pravilih v čebelarstvu, o spremljanju naravnega odpada varoj. V pomoč pa so tudi pri izpolnjevanju čebelarške dokumentacije, ki jo je potrebno voditi. Seveda pa vam bodo svetovali tudi na področju označevanja čebeljih pridelkov, saj je v tem času pozornost čebelarjev usmerjena tudi v prodajo čebeljih pridelkov.

Vsak svetovalec pokriva določeno območje v Sloveniji, tako si lahko na spletni strani ČZS ali pa

pokličete na telefonsko številko 040 436 517 in skupaj poiščemo terenskega svetovalca na vašem območju. Tako bo tudi postal vaš osebni svetovalec za čebelarjenje, na katerega se lahko obrnete kadar koli z vašimi vprašanji, ki jih imate na področju čebelarstva.

V tem času pa opravljajo tudi delavnice, ki so namenjene za vse čebelarje. In je prav, da se udeležite eno od teh delavnic. Delavnice so tudi namenjene, da skupaj rešujete odprta vprašanja, ki jih imate. Seznam delavnic je objavljen v nadaljevanju.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Delavnice terenskih svetovalcev

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
16. nov	17.00	Oskrba čebel	Stanislav Knežič	OŠ Vinica	g. Lakner 040/826 500
24. nov.	10.00	Oskrba čebel	Janko Goričan	Pri g. Kadišu	g. Kadiš 031/644 534
25. nov.	10.00	Oskrba čebel	Janko Goričan	Pri g. Žvikartu (ČD Vuzenica Muta)	g. Žvikart 041/375 107

Urniki usposabljanj v novembru

ČZS nadaljuje program usposabljanja čebelarjev. Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti novo izkaznico ČZS! Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si. **Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu** izvajamo v osnovni obliki s celotno snovjo, potrebno za izdajo potrdila udeležencem, ter v krajši obliki za obnovitev znanja. Za izvedbo predavanja Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu mora biti prijavljenih najmanj 15 udeležencev. Potrdila bodo lahko takoj prejeli tisti čebelarji, ki se bodo prijavili do dva dni pred predavanjem in uspešno opravili preverjanje znanja!

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
5. nov.	17.00	Čebelarški turizem	Franc Šivic	Čebelarški razvojno izobraževalni center Gorenjske, Rožna dolina 50a, Lesce	g. Korošec 031/616 187
7. nov.	17.00	Gozdne paše	Franc Šivic	Felicijanova dvorana, Sevniški grad, Sevnica	g. Zagorc 031/874 462
7. nov.	17.30	Oskrba čebeljih družin skozi leto	Matija Koštomaj	Hotel Bela krajina Metlika	g. Augustin 040/436 516
8. nov.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Franc Prezelj	Ribiški dom, Savska 3, Litija	ga. Celestina 031/240 800
9. nov.	17.00	Čebelarški turizem	Franc Šivic	Dvorana Kulturnega doma na Humu, Kojško	g. Stucin 041/450 240
9. nov.	17.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo	dr. Stanislav Kapun	Modra dvorana, OŠ Apače, Apače 42	g. Tropenauer 031/500 808

9. nov.	17.30	Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik	Kulturni dom Skaručna	g. Gosar 041/767 595
10. nov.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Janko Goričan	Dom upokojencev Slovenj Gradec	g. Jelen 041/522 230
10. nov.	9.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi izpeljankami listovnih panjev	Franc Prezelj	Sejna dvorana občine Šempeter Vrtojba, dvorec Čoronini, Trg Ivana Roba 3a, Šempeter pri Gorici	g. Levstek 041/875 255
12. nov.	16.00	Tehnologija čebelarjenja z nakladnimi panji	Matija Koštomaj	Tornjeva dvorana, Rutarjeva 5, Tolmin	g. Podgornik 040/800 402
13. nov.	16.00	Pridobivanje matičnega mlečka*	Milan Meglič	Hiša Penin Frangež, Prežihova 10, Gornja Radgona	g. Litrop 040/299 353
13. nov.	17.00	Oskrba čebeljih družin skozi leto	Vlado Auguštin	Podružnična OS Blagovna, Proseniško 22	g. Jernej 040/650 850
13. nov.	17.00	Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik	Lovski dom pod gradom, Bled	g. Legat 031/371 952
14. nov.	16.00	Tehnologija čebelarjenja s Kirarjevimi panji	Zoran Zidarič	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče	g. Vogrinec 041/818 705
14. nov.	17.00	Vzreja čebeljih matic		Mežica	g. Žvickart 031/375 107
15. nov.	16.00	Apiterapija	Franc Grošelj, dr. med. in Tone Tome	Banfi center, Glavna ulica ??, Lendava	g. Casar 041/471 088
15. nov.	16.00	Ekološko čebelarjenje	dr. Stanislav Kapun	Čebelarški dom Šmarje pri Jelšah	g. Pušnik 031/518 411
15. nov.	17.00	Čebelje paše v Sloveniji	Jure Justinek	Osnovna šola Dragatuš	ga. Lilek 040/436 519
15. nov.	17.00	Vzreja čebeljih matic	Milan Starovasnik	Gostišče Marof, Marof pri Kočevju	g. Jakovac 041/231 633
16. nov.	17.00	Čebelje paše v Sloveniji	Jure Justinek	Čebelarska soba, Vesela gora 6, Sentrupert	g. Tratar 041/824 920
16. nov.	17.00	Oskrba čebeljih družin skozi leto	Franc Gosar	Lovski dom, Pangersica 17, Golnik	g. Mali 041/751 177
16. nov.	17.00	Oskrba čebeljih družin skozi leto	Zoran Zidarič	OS Pohorskega Odreda, Slovenska Bistrica	g. Prah 041/768 351
16. nov.	17.00	Vzreja čebeljih matic	Janez Kropivšek	Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma	g. Kobe 041/940 606
21. nov.	17.00	Vzreja čebeljih matic	Janez Kropivšek	Dom upokojencev Slovenj Gradec	g. Jelen 041/522 230
22. nov.	17.00	Čebelje paše v Sloveniji	Jure Justinek	Osnovna šola Šentjernej, Prvomajska cesta 9, Šentjernej	g. Kragolnik 041/418 160
22. nov.	17.00	Izbrana poglavja biologije čebel	dr. Maja Smodiš Škerl	Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma	ga. Lisec 07/393 47 19
23. nov.	17.00	Napovedovanje medenja	Jure Justinek	Čebelarški razvojno izobraževalni center Gorenjske, Rožna dolina 50a, Lesce	g. Korošec 031/616 187
23. nov.	17.00	Pridobivanje matičnega mlečka	Marjana Lovrec	Restavracija Gaj, Loke 1, Mozirje	g. Podrižnik 041/420 821
24. nov.	9.00	Izdelava medenih pijač**	Franc Oder	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče	g. Vogrinec 041/818 705
27. nov.	17.00	Čebelje paše v Sloveniji	Jure Justinek	Čebelarški dom na Izlakah	g. Smrkolj 041/633 566
29. nov.	17.00	Čebelje paše v Sloveniji	Jure Justinek	Prešernova dvorana Narodnega doma v Logatcu	g. Zakelj 041/560 573
?? . nov.	17.00	Oskrba čebeljih družin skozi leto	Boštjan Noč	Gasilski dom Stična	g. Janežič 041/994 222
9. nov.	17.00	Vzreja čebeljih matic	Milan Starovasnik	Čebelarški center Sa-Ša Luče	g. Kumer 031/793 032
nov	17.00	Pridobivanje matičnega mlečka	Marjana Lovrec	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Klemenčič 040/436 518
nov	17.00	Tehnologija pridelave cvetnega prahu	Janez Kropivšek	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Klemenčič 040/436 518
nov	17.00	Tehnologija pridelave propolisa	Norbert Jedlovčnik	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Klemenčič 040/436 518
nov	17.00	Tehnologija pridelave voska	Aleksander Mikuš	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Klemenčič 040/436 518
petki nov	16.00	Apiterapija	Franc Grošelj, dr. med. in Tone Tome	Dvorana Kulturnega doma na Humu, Kojsko	g. Stucin 041/450 240

Zagotavljanje kakovosti čebeljih pridelkov

Svetovanje JSSČ

POPUSTI ZA ČLANE ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE

APIS M&D
4-odstotni popust*

Logar
4-odstotni popust*

Čebelarstvo
Rihar-Kocjan
4-odstotni popust*

Čebelarstvo
LUCKA
4-odstotni popust*

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV
4-odstotni popust*

Trgovina
ČEBELCA
4-odstotni popust*

TERME
SNOVIK
10-odstotni popust*

ambrosia
5-odstotni popust*

medium
10-odstotni popust*

pri čebelici
10-odstotni popust*

šport center
bovec
10-odstotni popust*

apartmaji
Bovška hiša
10-odstotni popust*

THERMANA
LAŠKO
do 20-odstotni popust*

KNJIGOVESNICA
10-odstotni popust*

Posamezna podjetja članom ČZS omogočajo nakupe s popusti. ČZS išče še dodatne popuste in ugodnosti za svoje člane.

* Podrobnejše podatke o popustih najdete na spletni strani ČZS: www.czs.si ali v uredništvu revije Slovenski čebelar, tel.: 01/729 61 14.

PRODAM

Ajda, sorta čebelica, tel.: 041/826 690.

Matični mleček, pakiran v 40-, 160- in 700-gramski embalaži, tel.: 031/484 527.

Cvetni prah, zamrznjen, pakiran po 5 kg, tel.: 041/990 360.

Cvetni prah, propolis, vosek, akacijev med in matični mleček, odlična kakovost, na voljo vse leto, tel.: 041/965 939.

Suh cvetni prah ter več vrst medu (Pomurje), tel.: 040/249 323.

300 kg lipovega medu v zeleni količini, tel.: 031/564 327.

800 kg čistega lipovega medu iz okolice Črnomlja, tel.: 051/412 466.

Cvetlični med, tel.: 031/651 378.

Cvetlični med, tel.: 051/225 916.

Cvetlični, akacijev in lipov med (v večernih urah), tel.: 05/753 02 21.

Cvetlični med v zeleni količini, tel.: 031/651 378.

Cvetlični, akacijev, lipov, kostanjev in gozdni med, tel.: 031/326 959.

Cvetlični in kostanjev med (Ljubljana), tel.: 041/682 020.

Cvetlični in lipov med, možna menjava za kostanjev med, tel.: 041/881 830.

Cvetlični, gozdni, akacijev in kostanjev med, v zeleni količini (Prekmurje), tel.: 041/606 013.

Kostanjev med, tel.: 070/850 868.

Kostanjev med, tel.: 070/862 544.

Večjo količino lipovega medu (Kočevje), tel.: 031/666 290.

Kostanjev med in med oljne ogrščice, tel.: 041/252 695.

Kostanjev med, tel.: 041/03 960.

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), trietažni AŽ (9s, 10s), pitalniki Francič, Vsakpanj vsebuje testno rešetko za varovo

Izdelujemo tudi vse ostale vrste panjev. Panji so iz lepjenega smrekovega lesa in so rogljični. Kupljeno blago pošljemo tudi po hitri pošti.

Mizarstvo in čebelarstvo Kočet
Socka 13, 3203 Nova Cerkev
GSM.: 041/805 179
miroslav.kocet@siol.net

MIZARSTVO KRŽE 1930

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4% popust pri nakupu v vrednosti več kot 42 EUR.

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljični (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

MIZARSTVO KRŽE 1930

Istrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/faks: 01/ 755-13-17
GSM: 041 420 200
E-pošta: spelakrže@yahoo.com

Kostanjev med, večjo količino, dobitnik zlate medalje na ocenjevanju v Gornji Radgoni, mogoča menjava za akacijev med, tel.: 041/479 340.

Večjo količino lipovega in gozdnega medu, ugodno, tel.: 041/722 875.

Rabljene AŽ-panje, 10-satne, surov propolis, suh cvetni prah ter cvetlični, akacijev in kostanjev med, tel.: 031/787 235.

AŽ- in DB-satnike, zbite, lepljene, vrtane, zažičene ali nezažičene (Litija), tel.: 031/533 939.

AŽ-panje, 10-satne, LR-panje in LR-panje z izolacijo ter lipov med, tel.: 070/753 096.

AŽ-panje 10-satne, nenaseljene, ter deset zdravih in nakrmljenih čebeljih družin na LR-satih, lahko s panji, tel.: 041/717 164.

Čebelnjak, lep, skoraj nov, lesen, prenosen, zdaj na stojšču v Žireh, tel.: 040/245 084.

AŽ-panje, nove, iz smrekovega lesa, lipovi satniki, zelo ugodno, 10-, 12-satni, 3-etažni, tel.: 040/664 944.

Rabljene AŽ-panje, dobro ohranjene, tel.: 031/389 605.

Nove AŽ-panje 10-satne, smrekov les, in lipove satnike s pitalnikom; cena 94 EUR, tel.: 040/163 704.

Avtomobilsko prikolico za 10 AŽ-panjev, prikolica je zaprta, obdana s plastificirano belo pločevino, stojšče v bližini Rogaške Slatine, tel.: 040/575 924.

TAM 130b 11, A-testiran za prevoz čebel, tel.: 041/586 508.

Parcelo v Zgornjih Gammeljah, z dovoljenjem za postavitve čebelnjaka, z vrisano dovoljno cesto, površina 480 m², tel.: 031/772 957.

Nov čebelnjak, 3x7m za 24 AŽ-panjev, s prostorom za bivanje in razna čebelarstva opravila, ugodno, tel.: 040/211 346.

Mlin za sladkor z zmogljivostjo 250 kg/h in večji sušilnik za cvetni prah, potreben manjše obnove, tel.: 040/725 206.

AŽ- in DB-satnike, zbite, lepljene, vrtane, zažičene ali nezažičene (Litija), tel.: 031/533 939.

Lipove deske, debeline 32 in 40 mm, zračno suhe, možna dostava, tel.: 040/211 346.

KUPIM

Cvetlični in gozdni med, v litrskih kozarcih, od najugodnejšega ponudnika, najraje iz Zgornje Savinjske doline ali z okoliških območij, tel.: 040/220 643.

Deset rabljenih AŽ-panjev, 10-satnih, tel.: 041/446 418.

Dobro ohranjene AŽ-panje 9 in 10 satarje, tel.: 07/495 76 45, 041/858 736.

Starejše letnike revije Slovenski čebelar, pred letom 1945, tel.: 041/403 960.

KIPGO

BATUJE 83, 5262 ČRNICE
 ☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
 GSM 051 614 683
www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

nozevit

PREVENTIVNO ODSTRANITE NOSEMO

URNIK:
 pon-pet 8 00-11 30
 12 30-16 00
 sob **ZAPRTO**

NAROČENO POŠLJEMO TUDI PO POŠTI!

PVC ZABOJI PRIMERNI ZA TRANSPORT IN SKLADIŠČENJE POLNIH IN PRAZNIH OKVIRJEV

11 OKVIRJEV AŽ ALI
10 OKVIRJEV LR

TOČILO 6v1
 -ZA TOČENJE 6 TIPOV SATOV
 AŽ, LR1/2, LR2/3, LR1/1,
 DB MEDIŠČNI, DB PLODIŠČNI
 -ENOSTAVNA MENJAVA KASET

POLNENA LINIJA POLAVTOMATSKA Z VRTLJIVO MIZO
 POLNENA LINIJA AVTOMATSKA Z VRTLJIVO MIZO, AVTOMATSKIM DODAJANJEM IN ZATISKANJEM POKROVČOV TER ETIKETIRANJEM

IZDELUJEMO:
 -PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S
 -PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
 -PANJE AŽ 3E 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
 -SATNIKI AŽ

KONTEJNERJI ZA PREVOZ AŽ IN LR PANJEV TER NADGRADNJE KAMIONOV

PANJI IN SATNIKI LR (STANDARD, 2/3, 1/2) IN DB TER DELI PANJEV

NOVO

Beobac Mycobac SREDSTVO ZA ODSTRANJEVANJE POŠKODNEGA MLECJA

Spoštovane kolegice čebelarke in kolegi čebelarji!

Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite matični mleček odlične kakovosti, pridelan v Sloveniji, prav tako pa tudi kostanj in akacijev med v zeleni količini ali pakiran v kozarce.

Prodamo vrtljivo stojalo s šestimi posodami za točenje medu, v katere lahko natočite po 6 x 60 kg medu. Vse posode so ogrevane s termostatom in iz nerjavečega materiala. Cena po dogovoru.

Čebelarstvo PISLAK

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

031/734 905 ali 02/796 10 51 (med 8.00 in 11.00 uro).

info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

Sušilnice SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in topljenje kristaliziranega medu.
Sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Blaž Okorn, s. p.
Sp. Sorica 1a
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net

www.susilnicesadja.1dva3.si

OSMRTNICE

ANTON ZELENKO 1940–2012

Tiho in mirno, kot je živel, nas je po dolgotrajni bolezni sredi pomladi zapustil dolgoletni član ČD

Dornava Anton Zelenko. Rodil se je v čebelarški družini v vasi Podvinci, kjer je skupaj z bratoma preživel otroštvo. Že tedaj so se bratje ob očetu učili vrlin čebelarjenja in ljubezni do čebel. Pozneje je Anton v Dornavi našel ženo ter si na njenem domu ustvaril družino. Seveda pa tudi čebele niso manjkale. Zgradil je

čebelnjak in se včlanil v ČD Dornava, tako da je bil član našega društva več kot 40 let. Sodeloval je v upravnih organih društva, bil je mentor mlajšim čebelarjem ter jim pomagal tako s svetovanjem kot tudi z delom. Za svoje delo in požrtvovalnost na področju čebelarstva je prejel odličje Antona Janše III. stopnje.

Aprila letos smo ga k zadnjemu počitku na pokopališče v Dornavi pospremili tudi dornavski čebelarji z društvenim praporom. Vestnega in delavnega čebelarja ter dolgoletnega člana našega društva bomo ohranili v lepem spominu. Naj počiva v miru.

ČD Dornava

MARJAN STREHAR 1952–2012

Junija 2012 smo se čebelarji ČD Slovenska Bistrica poslovili od prijatelja in velikega čebelarja

Marjana Streharja. Življenjsko pot je začel 3. marca 1952 na Planini pod Šumikom. Že v rani mladosti sta z bratom Brankom občudovala delo prevaževalcev čebel, to pa je bil tudi povod, da sta si leta 1964 postavila svoj čebelnjak in v njem naselila prve panje s čebelicami. Leta 1966 je postal član ČD Slovenska Bistrica in član ČZS.

Kmalu je predelal tovornjak za 72 AŽ-panjev ter na vrtu za hišo zgradil lep čebelnjak, na katerega je bil zelo ponosen.

Leta 1976 je opravil izpit za čebelarskega preglednika in bil od leta 1981 do 1989 tajnik ČD. Od leta 1989 je bil predsednik komisije za pasišča, tedaj, torej že davno prej, preden je bil v Sloveniji uveden kataster stojišč, pa je izdelal zemljevid stojišč. Uspešno opravil tudi nacionalno poklicno kvalifikacijo za čebelarja in leta 2005 postal čebelarski mojster. Prejel je vrsto priznanj, med njimi leta 2009 tudi odličje Antona Janše I. stopnje. Na ocenjevanjih medenih pijač je prejel številna srebrna in zlata priznanja in tudi najvišja priznanja – šampione.

Kljub boleznim in vsakdanjim skrbem je vedno rad razpravjal o čebelicah. Bil je velika, delovna, poštena, ustvarjalna in v napredek usmerjena osebnost in takšnega ga bomo čebelarji ČD Slovenska Bistrica ohranili v trajnem spominu. *ČD Slovenska Bistrica*

FRANC MRAK 1928–2012

Aprila 2012 smo se čebelarji ČD Nova Gorica na novogoriškem pokopališču za vedno poslovili od našega zvestega dolgoletnega člana Franca Mraka. Rodil se je pred 84 leti in odrasčal v idilični čepovanski naravi, kjer je dobil navdih tudi za čebelarjenje. Ko se je v zrelih letih preselil v Novo Gorico, je postal član našega društva. Delaven in zavzet, kot je bil, je bil pripravljen pomagati in poprijeti za vsako delo, ki ga je zmož. Tako je prevzel naloge poverjenika, nato je bil nekaj let blagajnik in tudi predsednik NO, ves čas pa je s svojo prijaznostjo povezovalno vplival na člane

društva. S svojimi čebelicami je bil do zadnje ure, ko ga je izdalo srce. Za svoje zasluge je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje ter pisno priznanje za opravljeno delo. France, hvala ti za tvoj trud in delo v društvu. Ohranili te bomo v lepem spominu. *ČD Nova Gorica*

ALOJZ DICHLBERGER 1924–2012

Aprila letos, to je v obdobju bujnega razvoja čebeljih družin, se je od nas poslovil naš dolgoletni član Alojz Dichlberger – »Žičmanov Lojz« iz Kašče pri Semiču. Čebele je spoznal že kot otrok, saj je bil čebelar že njegov oče, po očetovi smrti pa je sam prevzel vso skrb za čebele. Ves čas je čebelaril s približno 15 družinami, le zadnji dve leti zaradi bolezni ni več mogel čebelariti. Član ČD Semič je bil do svoje smrti. Bil je tudi med ustanovnimi člani našega društva, za njegovo dolgoletno delo pa se mu je to zahvalilo s podelitvijo odličja Antona Janše III. stopnje. Našemu spoštovanemu dolgoletnemu članu Lojzu se zahvaljujemo za vse, kar je storil za društvo in za čebelarstvo. V spominu ga bomo ohranili kot prijaznega in delovnega človeka in čebelarja. *ČD Semič*

JANEZ LANGUS 1936–2012

Ob novici o nepričakovanem slovesu človeka, ki smo ga poznali in nam je bil blizu, se zdrznemo ter zavemo človeške krhkosti in minljivosti. Tako je bilo tudi ob slovesu od našega člana čebelarja Janeza Langusa.

S čebelarjenjem se je začel resno ukvarjati leta 1982. Tako srčno, kot se je ukvarjal z lovom in ribištvo, se je ukvarjal tudi s čebelarjenjem. Med čebelarji je bil Janez spoštovan član, radi smo poslušali in upoštevali njegove dolgoletne izkušnje. Za nesebično in predano delo v čebelarskih organizacijah je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Da so mu bile čebele najboljše prijateljice, potrjujejo tudi skrb in volja, da jih je vsako leto prevažal na Pokljuko in nazaj. Janez, najlepše se ti zahvaljujemo za tvoje čebelarsko delo in tvoj prijateljski odnos. Vedno boš ostal v našem spominu. *ČD Jesenice*

ANTON NARED ST. 1932–2012

V soboto, 14. januarja 2012, smo člani ČD Begunje pri Cerknici zvedeli žalostno novico, da je po dolgoletni bolezni umrl ustanovni član in večletni predsednik našega društva Anton Nared starejši.

Rodil se je v slikoviti vasi Dobec na Notranjskem in tam je tudi preživel vse svoje življenje. Čebelariti je začel že v svoji mladosti. Neposredno po drugi svetovni vojni je nekaj časa čebelaril celo poklicno, saj je imel v oskrbi čebele takratne kmečke zadruge. Pozneje je čebelaril ljubiteljsko in svoje bogato znanje nesebično posredoval mlajšim. Vedno so ga zanimala nova spoznanja v čebelarstvu, a jih je v svoje čebelarstvo vedno prenašal po zdravi pameti.

V ČD je bil dejaven vrsto let, bil pa je tudi pobudnik različnih izobraževanj in akcij, zato je za svoje delo na področju čebelarstva prejel več priznanj. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Begunje pri Cerknici